

ΠΑΡΩΡΜΕΙΟ ΤΕΛΟΣ
PORT PAVE
ΝΑΟΥΣΑ
Αρ. Αδ. 4299
Hellenic Post

Νιάουστα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
Έτος 29ο - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2006 - ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 114 ΑΡΙΘΜ. ISSN 1106-2118

Η παρουσία των Ελλήνων στον κόσμο των Σλάβων
Γαζή Εβρενός και Μολλά Ιλαχή
Κληροδότημα " Σταύρου Λαναρά"

ΑΡΧΑΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περιεχόμενα:

Στα χρόνια του '50 και μετά.....	5
Ευθυμούλας Μπαμπάτση Τζερεφού: Αποκριές του Χθες και του σήμερα.....	7
Αντωνίου -Αιμιλίου Ν. Ταχιάου: Η παρουσία των Ελλήνων στον κόσμο των Σλάβων.....	10
Ευστρατίου Ζεγκίνη: Γάζη Εβρενος και Μολλά Ιλαχη.....	12
Λευκής Σαμαρά: Κληροδότημα "Σταύρου Χριστόδουλου Λαναρά".....	18
Θωμά Γαβριηλίδη: Η σήραγγα του Ζαφειράκη στους Στουμπάνους.....	30
Παύλου Πυρινού: Ο Ναουσαίος Χ' Νικολάου Ζαφείρης.....	34
Ιωάννη Καραγιανόπουλου: Όμιλος Αντισφαίρισης Νάουσας.....	36

Βιβλιοπαρουσίαση

Ελένης Μήτσιαια - Ζεγκίνη: "Οι πύργοι (Κατρανίτσα) της επαρχίας Εορδαίας του νομού Κοζάνης" των Νικολάου Παγιαντζά και Κωνσταντίνου Καπετανόπουλου.....40

"ΝΙΑΟΥΣΤΑ"

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
"ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ"

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

Ετος 29ο - Τεύχος 114
Αριθμός ISSN 1106 2118

ΙΔΡΥΤΕΣ:

Σύλλογος Αποφοιτών Νάουσας, (+)Οδυσσεύς Ντινόπουλος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Λευκή Σαμαρά, Γιάννης Καρατσιώλης, Ελένη Μήτσιαια - Ζεγκίνη, Αλέξανδρος Οικονόμου.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

-Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας
Διον. Σολωμού 3 Τ.Κ. 59200 ΝΑΟΥΣΑ
Τηλ. 2332024102
-Γκαρνέτα 17 τηλ.2332022575 & 232026996

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος τηλ. 2331060331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ο Σταύρος Λαναράς με τους στενούς συνεργάτες του Αναστάσιο Τσίτση και Γρηγόρη Ζαχαρόπουλο

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Χρήστος Δ. Πρασκίδης τηλ. 2353024287

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Αλιαντζής Δημήτριος ΣΙΝΔΟΣ

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού δεν φέρει καμία ευθύνη για τα ενυπόγραφα κείμενα που δημοσιεύονται. Την ευθύνη φέρει ο υπογράφων το κείμενο

Σημείωμα της Σύνταξης

Αγαπητοί μας Φίλοι

Ευχόμαστε και το νέο μας τεύχος, το 114ο να σας βρει υγιείς, χαρούμενος και πάντα κοντά μας, γιατί χωρίς εσάς δεν υπάρχουμε.

Κατ' αρχάς να διορθώσουμε την μεγάλη αβλεψία, της λεξάντας στην φωτογραφία εξωφύλλου του προηγούμενου τεύχους. Φυσικά δεν ήταν τοπίο! Στην φωτογραφία εξωφύλλου του τεύχους 113 ήταν ο Γρηγόρης Βαρβαρέσος με την Καίτη Καρμπιτζού την ημέρα του γάμου τους. Παρανυφάκια η Πιπίτσα και η Σούλα του Καζάκη. Ζητούμε ταπεινά συγγνώμη...

Σε αυτό το τεύχος θα διαβάσετε νέα στοιχεία για τον Γάζη Εβρενός και τον Μολλά Ιλαχή του ιστορικού Ευστρατίου Ζεγκίνη και για "την παρουσία των Ελλήνων στον κόσμο των Σλάβων" του ακαδημαϊκού Αιμιλίου Ταχιάου. Θα βρείτε επίσης όλα τα έγγραφα που αφορούν το μεγάλο κληροδότημα του Σταύρου Λαναρά για να σπουδάσουν οι νέοι της Νάουσας, και θα ταξιδέψετε στο χθες και στο σήμερα μαζί μας με τις λαογραφικές μας σελίδες και με πολλά ιστορικά και σύγχρονα γεγονότα.

Το τεύχος αυτό της "ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ" εκδόθηκε Δαπάναις Σπύρου Κεφαλά στην Μνήμη της Μητέρας του Ελένης.

Η συντακτική επιτροπή και το Δ.Σ. του Αναστασίου Μιχαήλ Λογίου ευχαριστούν θερμά τον κ. Σπύρο Κεφαλά για την ευγενική του χορηγία.

Διακίνηση περιοδικών

Εμβάσματα - συνδρομές:

Λευκή Σαμαρά
Γκαρνέτα 17 - τηλ. 2332022.575 - 2332026996

Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Σολωμού 2 τηλ. 2332024102

Ετήσια συνδρομή ιδιωτών	15
Δήμοι - Κοινότητες - Συν/μοί	30
Εξωτερικού δολλάρια	50

0140084247

Το τεύχος 114
της "Νιάουστας"
εκτυπώθηκε με την
ευγενική χορηγία
του Σπύρου Κεφαλά
στη μνήμη της μητέρας
του Ελένης

Στα χρόνια του '50 και μετά...

Πήγε η Κατερίνη ιπρουχτές στη φιληνάδα της τη Βαγγελούδα για κανά μασλάτι κι την βρήκε αλλού κι ξιάλλου.

Ε! μαρή, σκρούσου κι πέμι τι έπαθις, μην κλώθη-σι έτσι σα φούρλα κι μ' αντραλίζεις!

Τι να σι πω φιληνάδα που είμι να πλινίσου, απτή η νύφη μου γκούρλωμα θέλει, αμά κι ου γιος μου χάι-χουϊ, ντιπ μυαλό δεν έχει, πήραν ένα σκυλούδι τάχα για γούστο κι τόφκιασαν ανώτερου απού άνθρωπου, στου τζέντιμι να πάνει! Τους πήγα αρχίτηρα καμπόση πίτα κι σιγίστικα όσου δεν γένητι, μια σακούλα μι φαγιά για του σκυλί, ντέφι να γένει, κουβάνησι ου χλιάπας ου γιος μου, σάματι τους τρέχουν οι λίγδες. Μούλωξα να μην αρπαχτώ, "κάτσι" μη λεν αμά που να κάτσω η έρμη, παντού τρίχες ακουλλημένες απ' του σκυλί, ασκαίνουμαουν που τόβλεπα!

Αι κι ισύ, λουσμένου δα ήταν.

Τι λες μαρή αλαφριά κι ιγώ λουσμένη είμι αμά αν βρεις καμιά τρίχα τώρα στην πίτα, δα τη φάς;

Τήρα μην είσι χαζιά κι χαλαστείς για τ' αυτό, κατάπια του κι μούλωξι.

Κατάπια του ένα, κατάπια του άλλου, μπάκακας δα γένου! "Φαίνεται δεν αγαπάς τα ζώα" μι είπι πιναίρικα η νύφη μου. Ιγώ μαρή δεν αγαπώ τα ζώα που είχαμι απ' όλα στου σπίτι αμά τα είχαμι γιατί τα χρειάζουμάστουν όχι να κλώθουντι α-χρείαστα στις κάμαρις. Είχαμι τη γίδα που την έβγαζάμι στ' Αλώνια του ταχύ αμά μας τάζι όλους απού ένα γιαμάκι παπάρα κάθε μέρα.

εφκιανάμι κι γιαούρτι, κρέμουνταν κι η τσαντίλα μι τυρί φρέσικου.

Όταν πηγαινάμι μι τα μικρά παραθέριση στη Γραμμένη, την κουβανούσαμι κοντά, όπου μείς κι' αυτή. Είχαμι του άλογου στου παχνί να μας κουβανάει στου μπαξέ, δυο κυνηγιάρικα σκυλιά δεμένα κάτου που τα ταϊζάμι μπαϊάτικο ψωμί κι κόκαλα κι όχι κονσέρβις αγουραστές, είχαμι ορνίθις στου κουμάσι, όλα ζώα χρειαζούμενα, όχι χαραμοφάικα. Η θειά μου πάλι η Μαριγούλου είχαν αγελάδα κι πουλούσαν γάλα στου μαχαλά. Όπως τα σανίδια είχαν φιδάδις, όλου το σπίτι είχαν μια απουφορά, βουνίλα....

Όταν έρχονταν καμιάφρα στου σπίτι, "συμπότι-σαν τα ρούχα τους αγελαδίλα" έλεγε απ' ακριφά ου πατέρας μου, αμά οι άνθρωποι παρακοίταζαν, τηρούσαν πως δα τα_σουν τον ταϊφά τους, τα' αγαπούσαν τα ζώα αμά δεν ξεσαλώνονταν!

Σι καταλαβαίνου Βαγγελούδα, σάματι κι η θυγατέρα μου τι φκιάνει; Έχει μια γάτα κι πλιότερη έννοια έχει τι δα φάει αυτή παρά οι σπιτικοί, την έφκιασι σαν τρούκουλα!

Ιγώ θυμούμι που είχαμι μια γάτα στου σπίτι, καν καμιάφρα δεν την ταϊζάμι, έτρουγε τα πουντίκια, γκουστερίτσις, μπουμπουράδια, ότι έβρισκι μοναχιά της. Του Σαββάτου που είχαμι σαρδέλις, την έριχνάμι κανά κεφάλι κι η μάνα μου όλου τη σαλντούσι τη γκαλέτζα άμα σιμακόντιβι στου μαγειριό. Τώρα, έρμα χάλια, τα ζώα περνούν καλύτερα απ' τους ανθρώπους! Κι πάλι δα μούλωνα, άει σιαπέρα είπα, ας τόχουν του σκυλί

αφού το θέλουν, ια γκαϊλές, αμά σαν μι είπιν η νύφη μου ότι τόκαμιν εγχείρηση για να μην γεννάει κι πλήρουνσι τόσις παράδις στον γιατρό, ταραχίστηκα όσου δεν γέννητι, δε θυμιούμι τι τους είπα, καν ψωμί δεν είχαμ.....ως τα γόνατα, χαλαστηκάμι για ένα σκυλί, ψόφους να του μάσει. Κι του ρώτησαν; Αμπουρεί αυτό να ήθελε παιδιά κι αμπουρεί να ήθελε να πιλαλάει στις ζίγρις μι άλλα σκυλιά κι όχι να σβαρνιέτι στην κάμαρη, μοναχό κι μπουμπουχνιασμένου. Ου γιος μου φταίει πλιότιρου, τάχα άντρας! Κάθουνταν μούτους, σουζα στη γυναίκα του, παν κι οι άντρες! Άει μαρή, τώρα παν; Έτσι ήταν κι από παλιά! Θυμιούμι την τχιάτσα τη Φανούλα που μαχαλά μας που ήταν πολύ φισφισού στην καθαριότητα κι κάθε Σαββάτου έβανι τα κουρίτσια της κι τα' άγλυφαν του σπίτι κι τις αυλές, γάλα να πέσει να του μάσει! Όταν έρχουνταν βασιμα-

λιού ου άντρας της μι του γουμάρι που σπύτι, πύσ την πόρτα τουν είχαν έτοιμου έναν κουβά νερό κι ένα φουκαλούδι, βουτούσι ένα-ένα πουδάρι στον κουβά κι καθάριζι τις λάσπες να περάσει του γουμάρι καθαρό απ' την αυλή για να πάνει στ' αχούρι. Τι "χουλέρα" τι "πατσιαβούρα" τι "λουλουντάμαρου" τι "φάγουρα" την έβριζι μοναχός του τη Φανούλα πύσ την πόρτα αμά κάθε Σαββάτου τα ίδια έφκiani.

Για τ' αυτό σι λέγου, καν μη σιγιέσι κι πάθει κανά χατά. Να χαιρέσαι που τόφκιασαν εγχείρηση γιατί αν γεννούσι τρια-τέσσιρα μικρά κάθε τρεις και λίγο, βάλι μι του μυαλό σου τι σακκούλις φαγιά δα ήθελε να κουβανάει ου γιος σου για να ταΐσει τέτοιουν ταΐφα! Τα καλά να τηράς κι να χαιρέσαι γιατί αν αμφορείς φκιάσι κι' αλλιώς!

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΑΣ
"ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ"

**Αρχαία
Μακεδονικού
Αγώνα
περιοχής Βεργίου**

Εκδόση: Βέροια, Μακεδονία
Έτος: 2002

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

"...Η βαριά παρακαταθήκη που μας κληροδότησαν όλοι εκείνοι που αγωνίστηκαν για την εκπλήρωση των μεγάλων ιδανικών της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας επιτάσσει τη διεκδίκηση από μέρος μας της δικαίωσης της ιστορικής μνήμης του έθνους μας. Και αυτή την ανάγκη έρχεται να καλύψει το συγκεκριμένο βιβλίο..."

Κώστας Φωτιάδης
Καθηγητής της Ιστορίας
του Νεώτερου Ελληνισμού

ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ:

- Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας (Δημοτική βιβλιοθήκη) τηλ. 2332024102
- Σαμαρά Λευκή τηλ. 2332022575

Αποκριές του χθες και του σήμερα

Της Ευθυμούλας Μπαμπάτση-Τζερεφού

Στο πατρικό μου σπίτι, στην παλιά χειμωνιάτικη κάμαρη πάνω στο τζάκι, χρόνια ολόκληρα, τα ίδια πράγματα στην ίδια θέση.

Στη μέση το ρολόι, δίπλα η βούρτσα με τη χτένα, επάνω ο καθρέπτης με τις δυο κόκκινες φούντες. Δεξιά η τζιγκινη κανάτα με το νερό, το γιαμάκι απίκουπα και αριστερά ο Καζαμίας, στα πλαϊνά τα παραπέτια, απ' τη μια μεριά τα καφεκούτια και από την άλλη, το αλατερό με το χοντρό αλάτι.

Μόνο ένα, απ' όλα αυτά άλλαζε κάθε πρωτοχρονιά. "Ο Καζαμίας". Σύμβολο του παλιού και του καινούργιου χρόνου.

Δεν υπήρχε σπίτι χωρίς τον καινούργιο Καζαμία

στην αρχή του χρόνου. Βιβλίο για όλη την οικογένεια. Ο μπαμπάς μου να διαβάζει τον καιρό. Η μάνα μου τις γιορτές και όλοι μαζί το πρώτο που θέλαμε να μάθουμε πότε έπεφταν χρονικά οι αποκριές.

Τώρα, πώς να περιγράψεις τι ήταν οι αποκριές για μας; Πώς να ζωντανέψεις στο χαρτί τα συναισθήματα, τα χρώματα, τις μουσικές, που ομόρφυναν τη ζωή μας αυτές τις συγκεκριμένες μέρες απ' το τριώδι μέχρι την Καθαρή Δευτέρα. Το αποκορύφωμα της χαράς μας ήταν η τελευταία βδομάδα.

Κάθε βράδυ μπουλούκια καρναβάλια απ' τα εργοστάσια, απ' τα σχολεία, απ' τους μαχαλά-

Απόκριες έξω από το σπίτι του Αμερικάνου. Από αριστερά, Νία Κτώνα, Εύρις Μπόσκος, Κελεσμίτου Μαρία, Καθήμενοι, Πέτρος Οικονόμου, Ευθυμούλα Μπαμπάτση

δες, σεργιανούσαμε κάθε βράδυ με νταούλια και ζουρνάδες από σπίτι σε σπίτι, οι νοικοκυρές με την ποδιά και τον δίσκο να κερνούν αρακί, μπάτσιο, εληές, λουκάνικα, λουκουμία, κανά ρεβανί αλλού, ό,τι είχαν κατέβαζαν και όσοι χόρευαν οι παρέες στις αυλές και στα ανώγεια, ένας-ένας άλλαζε στα παρακέλια, στα αχούρια, ανακατώνοντας αυτά τα έρμα τα μπαούλα που μέσα γένωνταν του κουτρούλη ο γάμος. Τραβούσαν και ό,τι έβγαινε με λίγη φαντασία και πολύ μεράκι, έτοιμο το καρναβάλι, να ακολουθήσει το μπουλούκι που όλο και μεγάλωνε. Ξαφνικά έβλεπες τη ραντιστική μηχανή στην πλάτη, τα ρούχα μούσκεμα ακόμα από το παράθειο, να βρωμοκοπάει ο τόπος φάρμακο και να μη στενοχωριέται κανένας για πιθανή δηλητηρίαση. Καρναβάλι στη ζωή, καρναβάλι και την αποκριά, αυτοσαρκασμός. Η απόλυτη αυτογνωσία μέσα στην απλότητα και στην άγνοια.

Περνούσαν οι ώρες, ξημέρωνε, ένας-ένας έφευγε σιγά-σιγά. Αυτό που έμενε και άφηγε την πιο γλυκιά ανάμνηση το (τρεις λαλούν και δυο χορεύουν). Και ποιος από την γενιά μας δεν θυμάται την ώρα που πηγαίναμε σχολείο ή άλλοι στα εργοστάσια τρεις νταουλτζήδες και δυο τύφλα μερακλήδες, με το σακάκι στον ώμο, το ένα χέρι στο μανίκι και το άλλο ελεύθερο με το μπουκάλι τ' αρακί παραπατώντας να χορεύουν μέχρι τελικής πτώσεως.

Μα και το δικό μας μυαλό ήταν συνέχεια στις βραδινές βόλτες, στα κομφετί και στις σερπαντίνες, πού θα τα ριξουμε, ήταν ένα είδος φλερτ της εποχής μας που κάτω από τη μάσκα αποκτούσαμε την ελευθερία να εκφραστούμε. Έμπαινε βλέπεις και η Άνοιξη! Το να μπορείς να αγγίζεις το χέρι του νεαρού που ονειρευόσουν. Έπώς να μην είναι όνειρο μιας χειμωνιάτικης νύχτας;

Ειδικά στο τέλος της πατινάδας, στην ανοιχτοσιά του Αμερικάνου, απέναντι από το πάρκο, παραγγελιές στους ζουρνάδες και στα νταούλια, το (άστα τα μαλάκια σου) βαλς ή ακόμα και τα κύματα του Δουνάβεως για καμπόσο αγκάλιασμα. Αχ αυτά τα νιάτα!

Έρχονταν το Σάββατο και γέμιζε η πλατεία λεωφορεία (εκεί που τώρα είναι τα αστικά) απ' όλη

την Ελλάδα. Έρχονταν οι συγγενείς μας από τη Σαλονίκη και Αθήνα. Όμορφοι άνθρωποι περιποιημένοι. Μόνο να βλέπεις τη θεία Νούλα του Σπάρτη φανταχτερή με κόκκινα νύχια, θαρρείς και ομόρφυνε όλη η Νάουσα. Οι θείες μου με τις βαλίτσες γιομάτες ρούχα, να φαντάζουν στο σόι τους, να φανούν καλοπαντρεμένες, οι θείοι μου, ο Ανδρούτσος και ο Μαζαράκης άρχοντες, να κάτι πάχες τσικουλάτες μας έφερναν και το βράδυ όλοι μαζί αδέρφια, γαμπροί, νύφες, παιδιά στο καφενείο, κερασμένα όλα από τον μπαμπά μου. Η μάνα μου μας έλεγε στο σπίτι πριν φύγουμε, φάτε καλά εδώ, αλλά εμείς και στο σπίτι και στο καφενείο σφούγγο τα μεζέδια, γιατί δεν μπορούσαν να μας μαλώσουν φανερά. Ποτέ και γας μπροστά στους ξένους, από πίσω κρυφά όλο νοήματα. Εμείς τη δουλειά μας, βίρα κεφτέδες χωρίς μοιρασιά να τρώμε. Τέτοια ευκαιρία μόνο μια φορά τον χρόνο είχαμε.

Αλλά και η εικόνα της μάνας μου κάθε αποκριά να ζεματάει και να ξύνει κοιλιές για πρωινό πατσιά, νευριασμένη και αμίλητη, μετά το γλέντι του Σαββάτου δεν θα βγει από τη μνήμη μου. Κόντευε να φάει τα χέρια της αλλά τσιμουδιά. Διαταγή Τάση!

Η φιλοξενία στα ναουσαίικα σπίτια ήταν σοβαρή υπόθεση. Δεν μας κακοφαίνονταν καθόλου που όλοι μαζί κοιμόμασταν κατά γη στην χειμωνιάτικη την κάμαρη, αρκεί οι Σαλονικιοί να ευχαριστηθούν.

Την κρεβατοκάμαρή τους ο μπαμπάς μου και η μάνα μου την έδιναν στην μια κουνιάδα με τον άντρα της, σαν τώρα θυμάμαι σατέν ροζ πάπλωμα, το προικιάτικό της, και στην καλή την κάμαρη η άλλη η κουνιάδα, στα κρεβάτια μας όλα τα ξαδέλφια μας, τα Σαλονικιότικα, και εμείς όλοι πλακωτούρα σε μια κάμαρη. Τέτοια χαρούμενα πρωινά πώς να τα ξεχάσεις όλο το σόι μαζί, γέλια, αστεία, αγαπημένοι άνθρωποι.

Αξιίζει να αναφέρω και ένα άλλο περιστατικό χαρακτηριστικό της ναουσαίικης φιλοξενίας.

Έρχεται ένα βράδυ ο μπαμπάς μου φορτσάτος από το καφενείο.

-Γυναίκα ήρθε η ώρα να βγάλουμε κανά φράγκο

στη μέση απ' τον χειμώνα.

-Από πού μπρε Τάση;

-Γυναίκα ο Ντίνος ο Μαργέρης πέρασε από το καφενείο, είναι στον Τ.Ο.Ν. (Τουριστικός όμιλος Νάουσας) και μας είπε να νοικιάσουμε για κανά δυο βράδια καμιά κάμαρη στους ξένους που θα έρθουν για τις αποκριές.

Η μάνα μου, σύντροφος πραγματική για πότε πήρε βούρτσες και λανάρια, ασβέστωσε, καθάρισε, έστρωσε κατά γης στρωσίδια για ύπνο, έτοιμο το τζάκι για άναμμα, όλα στην εντέλεια. Τότε δεν χρειάζονταν πτυχίο τουριστικών επαγγελματιών, όλα ήταν απλά, ανθρώπινα, όπως απλά και γλυκά, εξελίχθηκε αυτό το περιστατικό.

Ήρθε η αποκριά ήρθαν οι φοιτητές με τα μοντέρνα ανοράκ, κόκκινα, μπλε, κίτρινα. Εμείς βίρα βιγκλούσαμε για να ακούμε πως ομιλούν, μας άρεζε που ήταν πολύ ευγενικοί. Θαρρούσαμε πως ήταν από άλλο πλανήτη και τιμή μας που ήταν στο σπίτι μας.

Η μάνα μου ετοίμασε γλυκό πορτοκαλίτο-καφέ, αργότερα μια πιατάντζα με πίτα και κεφτέδες. Α! και κανά σαρμά δίπλα-αρακί .

-Τι, Τάση ξένα παιδιά, δεν δα τα περιποιηθούμε; Συμφωνούσε και ο μπαμπάς μου.

Εγώ κατακαμπάρτιζα που με έβαλαν να κερνώ. Τρεις μέρες και δυο νύχτες έμπαιναν έβγαιναν, ανέβαιναν, κατέβαιναν, ούτε τα ονόματά τους δεν ξέραμε και όμως ήταν σαν να τους γνωρίζαμε χρόνια.

Τελείωσε η αποκριά ήρθε η ώρα να φύγουν. Ευγενέστατα τα παιδιά.

-Τι χρωστάμε κύριε Τάσο; Απάντηση.

-Αρά εμείς τώρα γινηκάμε συγγενείς, Τι να σας πάρω; Ώρα καλή να έχετε και χαιρετισμούς στους δικούς σας.

-Καλά έκαμες Τάση, η μάνα μου είπε.

-Τι, νέα παιδιά, φοιτητές Τι; από πού να έχουν, παράδες, κρίμα είναι.

Στα περισσότερα ναουσαίκα σπίτια το ίδιο έγινε. Μας έστελναν για χρόνια κάρτες με ευχές.

Την Κυριακή και την Καθαρά Δευτέρα μετά τις μπούλες και τους γιαννίτσαρους και διάφορα αυτοσχέδια θεατρικά δρώμενα, με λαϊκούς στιχουργούς και με πολύ χιούμορ σατιρίζοντας την επικαιρότητα ξεχύνονταν σ' όλους τους κεντρικούς δρόμους και πλατείες παρέες από φοιτητές, συλλόγους, εκδρομείς, έπαιρναν νταούλια και δώστου χορό, βροχή τα κομφετί και ατελείωτες οι σερπαντίνες. Απ' όλα τα σοκάκια έβγαιναν παρέες με ζουρνάδες. Δεν είμαι σίγουρη αλλά νομίζω ότι ο αριθμός των επισκεπτών μας ήταν υπερβολικά μεγάλος, αριθμοί απλησίαστοι για την σημερινή πραγματικότητα.

Στη γειτονιά του "Κέντρου", στην οδό Σολωμού ξεκινήσαμε πέρυσι και φέτος, το μεσημέρι του Σαββάτου της τελευταίας αποκριάς ένα αυθεντικό ναουσαίκο γλέντι με νταούλια και πατινάδες, έτσι ώστε την ώρα που έρχεται ο ξένος να ξέρει ότι βρίσκεται σε μια πόλη που γιορτάζει, γεμάτη ψυχική απλοχεριά.

"Υπάρχει ελπίδα", γιατί με τα αυτιά μου και τα μάτια μου άκουσα και είδα δυο νέα κορίτσια πανέμορφα, στην πλατεία Αλωνίων το απόγευμα της Κυριακής, σ' αυτή τη συγκλονιστική ιεροτελεστία, την ώρα δηλαδή που βγαίνουν οι πρόσωποι και χορεύουν οι λεβέντες μας την παπαδιά έλεγε με βουρκωμένα μάτια η μια στην άλλη. "Γιατί Θεέ μου να μην είμαι άνδρας, να έχω και εγώ το δικαίωμα να γίνω μπούλα και γενίτσαρος και να χορέψω έστω και μια φορά στη ζωή μου αυτούς τους χορούς!" Καταπληκτικό.

Το έθιμο της αποκριάς είναι τελείως προσωπική μας υπόθεση. Δεν είναι τυχαίο, δεν είναι ξενόφερτο, δεν είναι ξενέρωτο. Έχει σχέση με την ιστορία μας, διαμόρφωσε τους χαρακτήρες.

Οι πρόγονοί μας μας δίδαξαν, ελευθερία, αξιοπρέπεια, αυτονομία. Εδώ κράτησαν γερά τ' αντίδια προηγούμενες γενιές μετά από πολέμους, καταστροφές, ορφάνιες, μόνο και μόνο για να αποδείξουν "ό,τι και να γίνει εμείς το κεφάλι θα τόχουμε πάντα ψηλά."

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΣΛΑΒΩΝ

του Αντωνίου-Αιμιλίου Ν. Ταχιάου

Ομότιμου καθηγητή του Α. Π. Θ.

Αντεπιτελλόντος μέλους της Ακαδημίας Αθηνών

Κάποια Κυριακή του έτους 597, μπροστά στα τείχη της δεύτερης σε μέγεθος πόλης του Βυζαντίου, της Θεσσαλονίκης, φάνηκε ένα αμέτρητο πλήθος βαρβάρων που με ακάθεκτη ορμή ερχόταν να την πολιορκήσει. Ήταν αυτοί Άβαροι και Σλάβοι. Οι πρώτοι από αυτούς, οι Άβαροι, σχετικά γρήγορα χάθηκαν από το προσκήνιο της ιστορικής πραγματικότητας. Οι δεύτεροι έμειναν για πάντα παρόντες στην επικαιρότητα. Τώρα οι ιθύνοντες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας καταλάβαιναν ότι έπρεπε να αντιμετωπίσουν τους Σλάβους όχι μόνο αμυντικά, με τα όπλα, αλλά και να γαληνέψουν την σκληρότητα και την επιθετικότητα τους. Τα ειρηνικά όπλα που διέθετε το Βυζάντιο ήταν τα γράμματα και η χριστιανική πίστη, που και τα δύο ήταν άγνωστα στους Σλάβους. Ο Θεσσαλονικέας Κύριλλος δημιούργησε το σλαβικό αλφάβητο, και μαζί με τον αδελφό του, τον Μεθόδιο, δημιούργησαν τον γραπτό σλαβικό λόγο. Η Αυτοκρατορία εισήγαγε τον Χριστιανισμό στη Βουλγαρία, τη Σερβία και τη Ρωσία.

Η πνευματική συγγένεια που δημιουργήθηκε έτσι ανάμεσα στους Σλάβους και τους Έλληνες είχε για επακόλουθο και μια πολιτιστική εξάρτηση. Το πολιτιστικό θησαυροφυλάκιο του Βυζαντίου, πλουτισμένο με κάθε είδους πολύτιμο πνευματικό αγαθό, άνοιξε και ξεχύθηκε μπροστά στον σλαβικό κόσμο, αφήνοντας στην ευχέρεια της δεκτικότητάς του να αφομοιώσει ό,τι μπορούσε και τον ενδιέφερε από αυτά που είχαν συσσωρεύσει οι αιώνες σε πείρα και γνώση. Μέσα σ' αυτό το θησαυροφυλάκιο ήταν σιβαγμένη η κληρονομιά του αρχαιοελληνικού πολιτισμού ανάμικτη με τις γνώσεις και τις ευαισθη-

σίες που καλλιεργούσε η Ανατολή, και όλα αυτά αναγεννημένα και φιλτραρισμένα μέσα σε μια μεγαλειώδη σύνθεση που ονομάστηκε "βυζαντινός πολιτισμός". Η Εκκλησία έγινε ο κύριος φορέας και το ενδιάμεσο για τό πέρασμα και τη μεταφύτευση των ζωογόνων αυτών στοιχείων στη ζωή, τη σκέψη και τα βιώματα του νεοφωτισμένου κόσμου, ο οποίος άρχισε τώρα να κάνει τα πρώτα του, δειλά βήματα, στη κοινωνία των πολιτισμένων λαών.

Ο σλαβικός κόσμος άρχισε να ρουφάει αχόρταγα το γάλα που του προσέφερε η πνευματική του μάννα. Οι ειρηνικές επαφές με το Βυζάντιο άνοιξαν δρόμους προς τα κέντρα της γνώσης και της πνευματικής ζωής. Η Κωνσταντινούπολη με τα σπουδαία της μοναστήρια, προπαντός εκείνα του Στουδίου και της Ευεργέτιδος, η Μονή του Σινά με τα μοναστήρια της Παλαιστίνης, και τέλος τα Άγια Όρη αποτέλεσαν σημεία επαφής με τον ελληνικό κόσμο και πηγές από όπου ο σλαβικός κόσμος αντλούσε γνώσεις και πνευματικότητα. Στις εκχριστιανισμένες σλαβικές χώρες έφθασαν Έλληνες κληρικοί, μοναχοί, αγιογράφοι, αρχιτέκτονες, χρυσοχόοι και άλλοι τεχνίτες, για να εισαγάγουν τους Σλάβους στην εκκλησιαστική ζωή και να τους διδάξουν τους τρόπους της έκφρασης στη λατρεία και την εκκλησιαστική πράξη. Ιδιαίτερα στη Ρωσία, οι Έλληνες μητροπολίτες πάσης Ρωσίας, με έδρα αρχικά τό Κίεβ (από το 988 έως το 1299), και αργότερα τη Μόσχα καθώς και Έλληνες επίσκοποι σε επαρχίες της περιφέρειας, ήταν οι μόνιμοι εκπρόσωποι της ελληνικής παιδείας, της σκέψης και ιδεολογίας. Αυτοί δίδαξαν στους Σλάβους τη δεοντολογία στις σχέσεις εκκλησιαστικής και κοσμικής εξου-

οίας, τους έδωσαν τα πρότυπα της εκκλησιαστικής ποιήσης, της ιστοριογραφίας, της διδασχής, με μια λέξη τα χνάρια, πάνω στα οποία οικοδόμησαν στη συνέχεια οι ίδιοι τα προϊόντα της δικής τους πρωτότυπης παραγωγής. Αρχικώς ο βυζαντινός πολιτισμός μεταφτεύθηκε αυτούσιος στους Σλάβους, στη συνέχεια όμως αυτοί, με βάση αυτό που είχαν προσλάβει, διαμόρφωσαν το δικό τους αυτοτελές πνευματικό οικοδόμημα, ο οποίο ωστόσο διατηρούσε στέρεα τα αρχικά του θεμέλια. Έτσι δημιουργήθηκε η "Σλαβική Ορθοδοξία", η έκφραση της ορθόδοξης ζωής και εμπειρίας, μέσα από την ιδιοτυπία της σλαβικής εθνικής αυτοσυνειδησίας.

Η Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και η τουρκική κυριαρχία στις βαλκανικές χώρες, ενώ αλλάζει το σκηνικό των πολιτικών συσχετισμών, όχι μόνο δεν ανακόπτει την ελληνική παρουσία μέσα στον κόσμο των Σλάβων αλλά αντίθετα δημιουργεί μια νέα εποχή γι' αυτήν. Οι Εκκλησίες της Βουλγαρίας και της Σερβίας θέτονται υπό την άμεση δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, γεγονός που θέτει και τους λαούς αυτούς υπό τη διαποίμανση του ελληνικού κλήρου. Έτσι δένονται οι Σλάβοι στενότερα με τον ελληνικό κόσμο. Η Ρωσία από το 1448 αποκτά την εκκλησιαστική της χειραφέτηση από την Κωνσταντινούπολη, αλλ' ωστόσο οι δεσμοί με τον ελληνικό κόσμο όχι μόνο δεν διακόπτονται αλλά αντίθετα ενισχύονται. Σ' αυτό συντελούν διάφοροι παράγοντες, ουσιαστικότεροι από τους οποίους είναι δύο: Πρώτος παράγοντας είναι οι οικονομικές ανάγκες των ελληνικών εκκλησιών και μοναστηριών, που αναγκάζουν Έλληνες, ανώτερους κληρικούς, μοναχούς και λογίους να καταφεύγουν στη Ρωσία για οικονομική βοήθεια ("ξητεία"), με αποτέλεσμα η τσαρική γενναιοδωρία από τη μία μεριά να ικανοποιεί τις ανάγκες τους, αλλά από την άλλη και να εκμεταλλεύεται όσο μπορεί τις γνώσεις τους, τις διπλωματικές τους ικανότητες και την πείρα τους, οι οποίες θέτονται στην υπηρεσία της μεγάλης αυτής χώρας. Δεύτερος παράγοντας είναι οι πνευματικές ανάγκες που δημιουργούνται στην Ουκρανία από την πρσπαγάνδα και τον προσηλυτισμό των Ρωμαιοκαθολικών, όπου οι Έλληνες πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως και Ιεροσολύμων δια-

δραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην αντιμετώπισή τους. Στον Έλληνα μοναχό από την Άρτα Μάξιμο Τριβώλη, ή Μάξιμο τον Γραικό όπως τον ξέρουν στη Ρωσία, οφείλει η Μόσχα του 16ου αιώνα την παρουσία σ' αυτήν του πιο μορφωμένου ανθρώπου της χώρας, ο οποίος της αφήνει ένα τεράστιο συγγραφικό έργο γραμμένο στα ρωσικά, που περιλαμβάνει 365 συγγραφές. Στον Έλληνα μοναχό Αρσένιο οφείλεται η οργάνωση σχολής στη Μόσχα τον 17ο αιώνα, ενώ το 1685 οι Κεφαλονίτες αδελφοί Ιωαννίκιος και Σωφρόνιος Λειχούδη ιδρύουν στην ίδια πόλη την Σλαβο-Ελληνο-Λατινική Ακαδημία, η οποία εξελίχθηκε στο ρωσικό πανεπιστήμιο.

Μολονότι δεμένος ο ελληνικός κόσμος στα δεσμά και τον ζυγό που του είχαν επιβάλει οι Τούρκοι, κατώρθωνε να κρατάει περήφανα την ηγετική πνευματική του θέση απέναντι στους αδελφούς κατά την πίστη Σλάβους, οδηγώντας τους, αυτός ο ρακένδυτος δούλος, στους δρόμους της γνώσης και της προόδου. Ο αγέρωχος αυτοκράτορας και αναμορφωτής της Ρωσίας, ο Μέγας Πέτρος, αποτείνεται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο για να ζητήσει την έγκρισή του σε θέματα εκκλησιαστικά, υπαδεικνύοντας έτσι ότι παρά τη χειραφέτηση της Ρωσικής Εκκλησίας, η πνευματική κορυφή της παρέμενε πάντα στον ελληνικό κόσμο. Η σοφία και πατρική μέριμνα του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως για αιώνες καθοδηγεί πνευματικά Βουλγάρους, Σέρβους, Ρώσους και Ουκρανούς και τους προφυλάγει από τον κίνδυνο της αλλοτρίωσης και του εξαφανισμού, εξασφαλίζοντας μέσα από την Ορθοδοξία την εθνική τους επιβίωση. Η αναγνώριση υπεροχής στον ελληνικό κόσμο δεν δηλώνει οπωσδήποτε καμιά υποτέλεια ούτε και υποταγή των Σλάβων σ' αυτόν, απλώς παραπέμπει στα πρωτεία της πείρας, της ηλικίας και της πατρότητας. Η "κυριλλική γραφή", η οποία προέκυψε από το έργο των μαθητών του Κυρίλλου και Μεθοδίου, και πήρε τιμητικώς το όνομα του πρώτου, παραμένει ένα μόνιμο σύμβολο που δηλώνει διαχρονικά τους ακατάλυτους πνευματικούς δεσμούς των Σλάβων με τον ελληνικό κόσμο.

ΓΑΖΗ ΕΒΡΕΝΟΣ ΚΑΙ ΜΟΛΛΑ ΙΛΑΧΗ (Σύμφωνα με οθωμανικές πηγές)

Του Ευστρατίου Ζεγκίνι

Πολλές φορές κατά το παρελθόν απασχόλησε τις σελίδες του περιοδικού μας το θέμα της ίδρυσης της Νάουσας από το Γαζή Εβρενός και η σχέση του τελευταίου με τον Σεΐχη Μολλά Ιλαχή. Όλοι οι ιστορικοί ερευνητές συγκλίνουν στην εκδοχή ότι ιδρυτής της Νάουσας είναι ο Γαζή Εβρενός, δίστανται όμως ο απόψεις τους για το πρόσωπο του Μολλά Ιλαχή (όχι Σεχ Λεαή, όπως αναφέρονταν μέχρι τώρα) και κυρίως για την εποχή που έζησε και τη σχέση που είχε με τη Νάουσα, το Γαζή Εβρενός και τον Όσι Θεοφάνη.

Ο καθηγητής του Α.Π.Θ. κ. Ευστράτιος Ζεγκίνης, διακεκριμένος τουρκολόγος, χρησιμοποιώντας οθωμανικές κυρίως πηγές πλουτίζει περισσότερο τις μέχρι τώρα γνώσεις μας για το Γαζή Εβρενός και δίδει απαντήσεις στα ερωτήματα που σχετίζονται με το Μολλά Ιλαχή.

Το κείμενο που δημοσιεύουμε παρακάτω είναι απόσπασμα ομιλίας του κ. Ζεγκίνι με θέμα "Ο Μουσουλμάνοι των Βαλκανίων" που εκφωνήθηκε στο διεθνές επιστημονικό Συνέδριο "Βαλκάνια. Ιστορία, Πολιτισμός και Προοπτικές" που έγινε στα Γιαννιτσά το Δεκέμβριο του 2000. Ολοκληρωμένη η ομιλία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του συνεδρίου που εκδόθηκαν από την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Γιαννιτσών "Ο Φίλιππος".

... Ένας από τους μεγαλύτερους γαζήδες - αριστοκράτες - διοικητές των άκρων, που έδρασαν στη Βαλκανική, υπήρξε ο ελληνικής καταγωγής, εξωμότης, Γαζή Εβρενός Μπέη. Τα Γιαννιτσά στην περίοδο της Τουρκοκρατίας και μέχρι την απελευθέρωση της Μακεδονίας, το 1912-13, ονομάζονταν " Εντεπος Bey Yoresi ", δηλαδή "Τόπος του Εβρενός Μπέη". ...

Κατά τον Χάμμερ¹, ο Εβρενός ήταν Έλληνας, ο οποίος υπηρέτησε ως φρούραρχος στην Προύσα, την οποία και παρέδωσε στους Οθωμανούς κατά το έτος 1326, αφού διαπραγματεύτηκε την παράδοση της πόλης με τον εξωμότη Σπανομιχάλη. Να διευκρινίσω ότι ο Σπανομιχάλης (Kose Mihal) ήταν Έλληνας, ο οποίος συντάχθηκε με τον Οσμάν ή Οτομάν, τον ιδρυτή του οθωμανικού κράτους και του προσέφερε σημαντικότερες υπηρεσίες στη εδραίωση του οθωμανικού κράτους². Μετά το θάνατο του σουλτάνου Οσμάν, ο Σπανο-

μιχάλης συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον σουλτάνο Ορχάν, ο οποίος διαδέχθηκε τον πατέρα του Οσμάν. Ο Σπανομιχάλης λοιπόν ενεργώντας εκ μέρους του σουλτάνου, ήρθε σε συνεννόηση με τον βυζαντινό φρούραρχο της Προύσας, τον Εβρενός, και διαπραγματεύτηκε την παράδοση της πόλης.

Σύμφωνα με οθωμανικές πηγές ο πατέρας του Εβρενός ονομαζόταν Isa Bey και είχε τον τίτλο του "Μπράνκο", πιθανότατα επειδή γεννήθηκε πέθανε στο Πράγκι ή Φραγγί, πόλισμα στη δεξιά όχθη του ποταμού Έβρου, 6 χλμ. ανατολικά του Διδυμοτείχου. Κατά μία άλλη άποψη ο Εβρενός υπήρξε αξιωματούχος (εμίρης) στο εμιράτο Κορσεσί και εκείθεν προσχώρησε στους Οθωμανούς. Πάντως αναμφισβήτητα υπήρξε Έλληνας στη καταγωγή και πιθανότατα το όνομά του να έχει σχέση με το τοπωνύμιο "Έβρος". Ο βυζαντινός ιστορικός Δούκας τον αποκαλεί "Αβρανεζή",

δε Χαλκοκονδύλης και Φραντζής "Βρενέζη", κατά μία άλλη άποψη ονομαζόταν "Αβρενεζάκης" και καταγόταν από την Κρήτη. Η άποψη αυτή δεν τεκμηριώνεται από τις υπάρχουσες ιστορικές πηγές.

Το βέβαιο πάντως είναι ότι ο Εβρενός έπαιξε σημαντικότατο ρόλο στην προέλαση των οθωμανικών στρατευμάτων στην Θράκη και τη Μακεδονία. Όχι μόνο ανέλαβε τον προγραμματισμό των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά ο ίδιος πρωτοστάτησε στις πολεμικές επιχειρήσεις των Οθωμανών εναντίον βυζαντινών επαρχιών του βαλκανικού χώρου. Είναι από τους πρώτους γαζήδες του οθωμανικού κράτους που πραγματοποίησε εισβολή στη Θράκη μετά την άλωση της Καλλιπόλεως το 1354, από κοινού με τον πρωτότοκο γιο του σουλτάνου Ορχάν, τον Σουλειμάν.

Ενώ τα οθωμανικά στρατεύματα καταγίνονταν με τις προετοιμασίες για την άλωση της Αδριανουπόλεως, ο Εβρενός κατέλαβε σημαντικές εκτάσεις στη Δυτική Θράκη, μεταξύ αυτών και την Κομοτηνή. Πιθανότατα η κατάκτηση της Κομοτηνής να έγινε λίγο μετά το 1361, δηλαδή μετά την άλωση του Διδυμοτείχου, και να ήταν προσωρινή. Η οριστική κατάκτηση της Κομοτηνής από τον Εβρενός έγινε μετά τη μάχη της Μαρίτσας, το 1371, κατά την οποία, ως γνωστό, οι Οθωμανοί κατατρόπωσαν, και μάλιστα αιφνιδιαστικά, τους Σέρβους³. Πάντως από τη χρονολογία αυτή και μετά ο Εβρενός στρέφεται προς τα δυτικά και καταλαμβάνει τις Φέρες, την Ξάνθη, την Καβάλα, τη Δράμα, τη Βέροια και τη Ζίχνη Σερρών. Στη συνέχεια περί το 1382 ή 1385 καταλαμβάνει οριστικά τις Σέρρες⁴. Την πόλη αυτή ο Εβρενός την μετέτρεψε σε ορμητήριο, από το οποίο οργάνωσε τις επιθέσεις του εναντίον των γύρω περιοχών. Στις Σέρρες φρόντισε να μεταφέρει μουσουλμανικούς πληθυσμούς από τη Μ. Ασία⁵, αλλά και να ανοικοδομήσει τεμένη, σχολεία, πτωχοκομεία και άλλα ευαγή ιδρύματα.

Στη συνέχεια πραγματοποίησε επιδρομές στα εδάφη της υπόλοιπης Μακεδονίας. Κατά τις επιθέσεις του αυτές, οι οποίες χρονολογικά θα πρέπει να πραγματοποιήθηκαν το 1385, ο Εβρενός κατέλαβε τα Γιαννιτσία και, για δεύτερη φο-

ρά, το Μοναστήρι και την Αχρίδα. Αφού προσάρτησε τις εν λόγω περιοχές στο οθωμανικό κράτος, με την ιδιότητα του ως "ουτς μπέη" (διοικητής των άκρων) ρύθμισε το καθεστώς της διοικήσεώς του και στη συνέχεια πραγματοποίησε ιεραποδημία στη Μέκκα της Αραβίας.

Κατά την επιστροφή πήρε μέρος με τα στρατεύματά του, στο πλευρό του σουλτάνου Μουράτ Α', στη μάχη του Κοσόβου (1389). Όπως είναι γνωστό, ο σουλτάνος Μουράτ φονεύτηκε μετά το τέλος της μάχης αυτής από κάποιο τραυματία πολέμου και στη θέση του σουλτάνος αναδείχτηκε ο γιος του Βαγιαζίτ Α'. Ο νέος σουλτάνος συμβούλεψε τον Εβρενός να επανέλθει στις Σέρρες και από εκεί να πραγματοποιήσει επιθέσεις εναντίον της Έδεσσας και του Κίτρου. Πράγματι ο Εβρενός κατά έτος 1391 κατέλαβε τις περιοχές αυτές και στη συνέχεια και επί μία εξαετία πραγματοποίησε συνεχείς επιθέσεις εναντίον της Αλβανίας.

Το 1402 συνόδευσε το σουλτάνο Βαγιαζίτ Α' κατά την εκστρατεία του εναντίον των μογγολικών στρατευμάτων στη Μ. Ασία. Κατά τη μάχη της Άγκυρας ως γνωστό ο Βαγιαζίτ αιχμαλωτίστηκε από την Ταμερλάνο και η νίκη πήγε με το μέρος των Μογγόλων. Μολαταύτα ο Εβρενός κατόρθωσε να περισώσει ένα μέρος του γενιτσαρικού σώματος και να επιστρέψει πίσω στη Μακεδονία. Αρχικά εγκαταστάθηκε στη Βέροια και στη συνέχεια στα Γιαννιτσία. Πέθανε το έτος εγίρας 820, δηλαδή το 1417 και θάφτηκε στην πόλη αυτή⁶.

Ως αμοιβή των σημαντικών υπηρεσιών του προς το οθωμανικό κράτος, ο σουλτάνος Μουράτ Α' ενεχείρισε προς τον Γαζή Εβρενός αφιερωτήριο έγγραφο, με το οποίο κατοχύρωνε το ιδιοκτησιακό του καθεστώς στις εκτάσεις που κατέλαβε με τα στρατεύματά του. Όπως προκύπτει από το έγγραφο αυτό οι εκτάσεις οι οποίες ανήκαν στο ιδιοκτησιακό καθεστώς του Γαζή Εβρενός άρχιζαν από την Τυρολόη (Corglu) της Ανατολικής Θράκης και έφταναν ως την Πρίστινα, περιλαμβάνοντας ολόκληρη την Ανατολική και τη Δυτική Θράκη και ολόκληρη τη Μακεδονία⁷. Η περιοχή όμως την οποία επέλεξε να μένει και με την οποία

συνδέθηκε περισσότερο ήταν η πόλη των Γιαννιτσών και η ευρύτερη περιοχή της.

Όπως επισημαίνει και ο Εβλιγιά Τσελεμπή στο οδοιπορικό του⁸, η περιοχή Γιαννιτσών, καθ' όλη τη διάρκεια της τουρκοκρατίας ήταν γνωστή ως "περιοχή του Εβρενός" (Evrēnos Yotesi). Περιελάμβανε 96 χωριά, τα οποία ο Εβρενός και οι απόγονοί του φρόντισαν να τα κάνουν βακούφια (αφιερώματα) ιερών ιδρυμάτων. Τα εισοδήματα των βακουφίων αυτών τα διέθεταν για την κάλυψη εξόδων για τη συντήρηση των τζαμιών, των σχολείων, των λουτρών, των πτωχοκομείων και των άλλων φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, τα οποία ο Γαζή Εβρενός και οι απόγονοί του είχαν ανοικοδομήσει στα Γιαννιτσά. Τα ιερά αυτά καθιδρύματα, μαζί με τους τάφους του Γαζή Εβρενός, τους τάφους των απογόνων του και τα νεκρικά παρεκκλήσια ορισμένων μυστικιστών εκ των δερβισικών ταγμάτων προσέδιδαν στα Γιαννιτσά τον χαρακτήρα της ιερής μουσουλμανικής πόλης.

Στις οθωμανικές πηγές η πόλη των Γιαννιτσών δεν αποτυπώνεται ως πόλη μόνο του Γαζή Εβρενός, αλλά και των απογόνων. Γι' αυτούς και τη δράση τους στη Μακεδονία και ειδικότερα στα Γιαννιτσά, οι πληροφορίες των οθωμανικών πηγών μεταξύ άλλων αναφέρουν και τα εξής.

Ο Εβρενός είχε 7 γιους. Τον Ali, τον Isa, τον Suleyman, τον Yakup, τον Hizirsah, τον Barak και τον Berge. Είχε επίσης και μία κόρη την Selcuk Hanım, η οποία ήταν σύζυγος του μεγάλου βεζίρη Cantarli Halil Pasa, με την εισήγηση του οποίου ιδρύθηκε το Σώμα των Γενιτσάρων. Ας αναφερθεί εδώ ότι και ο Εβρενός, αλλά και ένας άλλος Έλληνας εξωμότης, ο στρατηγός στον οθωμανικό στρατό και παιδαγωγός του σουλτάνου, ο Λαλά Σαχίν, έπαιξαν σημαντικότατο ρόλο στην ίδρυση και οργάνωση του Σώματος των Γενιτσάρων⁹.

Από τους επτά γιους του Εβρενός, αυτοί που διέπρεψαν στην οθωμανική διοίκηση και συνέχισαν τρόπον τινά το έργο του πατέρα τους, ήταν ο Ali Bey και ο Isa Bey. Ο Ali Bey αναφέρεται και με το χαρακτηριστικό επίθετο του "Μεγαλόκαρδου" (Yurekli, Ay Yurekli κλπ). Έπαιξε σημα-

ντικότατο ρόλο στην άλωση της Θεσσαλονίκης από τους Οθωμανούς το 1430... (αναφέρεται αναλυτικά η πολεμική δράση του Ali Bey). Πέθανε λίγο μετά το 1462 και θάφτηκε στα Γιαννιτσά.

Αλλά ας επανέλθω στους απογόνους του Εβρενός, για να τονίσω ότι ο έτερος γιος του, ο Isa Bey έλαβε μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον της Αλβανίας και της Ουγγαρίας στα πλευρά του αδελφού του, ως επικεφαλής των ακινηζήδων. Υπηρέτησε ως "σαντζάκ μπέη" και πέθανε λίγα χρόνια μετά το θάνατο του αδελφού του Ali Bey, πιθανότατα μεταξύ 1463-64 και θάφτηκε και αυτός στα Γιαννιτσά.

Στα Γιαννιτσά θα παραμείνουν και θα δράσουν και τα εγγόνια του Εβρενός. Ένα από αυτά, ο Ahmet Bey, γιος του Ali Bey, φρόντισε ιδιαίτερα για την ανοικοδόμηση στα Γιαννιτσά πολλών και σημαντικών ιδρυμάτων... (περιγράφονται τα οθωμανικά μνημεία που κτίστηκαν στην πόλη των Γιαννιτσών την εποχή των Εβρενός).

Όμως εκτός από τον έντονο ισλαμικό χαρακτήρα, τα Γιαννιτσά, την περίοδο του Εβρενός και των απογόνων του, γίνονται και το επίκεντρο μιας ευρύτερης πνευματικής και κυρίως πολιτιστικής δράσεως.

Προηγουμένως ανέφερα ότι οι "διοικητές των άκρων" (uc beyleri) της Βαλκανικής, οι οποίοι αποτέλεσαν και τις αριστοκρατικές οικογένειες που συγκέντρωσαν τον πλούτο στα χέρια τους μεταξύ αυτών και ο Εβρενός, στήριξαν άλλοτε έμμεσα και άλλοτε άμεσα τα δερβισικά μυστικιστικά τάγματα.

Ένας φημισμένος μυστικιστής, ο οποίος διακρίθηκε για τη σοφία του και τη λογοτεχνική του ικανότητα, ήταν ο Molla Ilahi, ή αλλιώς Seyh Abd Allah Ilahi-I Semavi από το Siman της Μικράς Ασίας.

Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες των οθωμανικών πηγών, ο σείχης Ιλαχί προσκλήθηκε από το σουλτάνο Μεχμέτ Β' τον πορθητή στη Κωνσταντινούπολη για να συμμετάσχει σε θεολογικές συζητήσεις, οι οποίες πραγματοποιούνταν από επώνυμους μυστικιστές του σουλτανικού

κού περιβάλλοντος, γύρω από το μεγάλο θέμα "περί ενότητας του θεού" και περί άλλων θεοσοφικών θεμάτων. Ο Μολλά Ιλαχί αρνήθηκε την πρόσκληση αυτή (φαίνεται ότι έτρεφε μια δυσανχία προς το πρόσωπο του Πορθητή), αλλά μετά το θάνατο του Πορθητή (1481) πήγε στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί, μετά από πρόσκληση που του απηύθυνε ο Αχμέτ Μπέη, εγγονός του Εβρενός, ανταποκρίθηκε ευχαρίστως και εγκαταστάθηκε στα Γιαννιτσά¹⁰.

Ο Μολλά Ιλαχί από απόψεως ιδεολογικοθρησκευτικών πεποιθήσεων και επιλογών ανήκε στο δερβισικό τάγμα των Νακσιμπεντιδών¹¹. Η εγκατάστασή του στα Γιαννιτσά είχε ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση στην πόλη αυτή πολλών θαυμαστών του, όχι μόνο από τις πόλεις της Μακεδονίας, όπως τις Σέρρες, τη Νάουσα κ.λπ. αλλά και την Κωνσταντινούπολη και την Μ. Ασία από όπου καταγόταν¹².

Ετσι λοιπόν η πόλη των Γιαννιτσών, γνωστή ως τότε "πόλη του Εβρενός" τώρα γίνεται και το επίκεντρο του μουσουλμανικού μυστικισμού. Υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι στο μυστικο-ιδεολογικό κίνημα του Μολλά Ιλαχί συμμετείχαν και οι "σεμαβήτες", οι μυστικιστές δηλαδή που είχαν αποδεχτεί τη διδασκαλία του σείχη Μπεντρεντίν, ο οποίος ως γνωστό απαγχονίστηκε το 1420 στις Σέρρες, επειδή οδήγησε τόσο τους "ετερόδοξους" μουσουλμανικούς πληθυσμούς, όσο και τους χριστιανικούς πληθυσμούς της αυτοκρατορίας σε επαναστατικά κινήματα εναντίον της οθωμανικής εξουσίας και του σουννιτικού κατεστημένου¹³.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του σείχη Μολλά Ιλαχί προς τη λογοτεχνία με μυστικιστικό περιεχόμενο αποτέλεσε την απαρχή ενός ευρύτατου λογοτεχνικού κινήματος στην πόλη των Γιαννιτσών. Θα μπορούσε να πει κανείς, ότι ιδρύεται μια λογοτεχνική σχολή των μυστικιστών. Είναι γνωστό ότι οι μουσουλμάνοι μυστικιστές γενικώς διατυπώνουν τους στοχασμούς τους σε στίχους. Τα έργα τους αυτά, τα οποία αποτελούν συλλογές με το όνομα "divan", θεωρούνται και άριστα λογοτεχνικά έργα. Το σημαντικότερο τμήμα της κλασικής τουρκικής λογοτεχνίας το αποτελούν οι ποιητι-

κές συλλογές "divan". Οι συλλογές αυτές, τα άλλα λογοτεχνικά είδη θρησκευτικού περιεχόμενου αποτελούν τη λογοτεχνία των Edebiyat (Θεοσοφική Λογοτεχνία) και ονομάζεται Tekke Edebiyat (Λογοτεχνία των Τεκκέδων). Η λογοτεχνία του Μολλά Ιλαχί και των περισοστέλλοιπων συγγραφέων, οι οποίοι ασχολήθηκαν με τη δραστηριότητα στα Γιαννιτσά, στη λογοτεχνία "τασαβούφ"¹⁴.

Ο Μολλά Ιλαχί πέθανε το έτος 1490 στη Νάουσα και από εκεί μεταφέρθηκε και θάφτηκε στα Γιαννιτσά, όπου βρίσκεται το τάφος του¹⁵. Το μαυσωλείο (τάρτα) του Μολλά Ιλαχί βρίσκεται μέσα στην πόλη στα Γιαννιτσά. Ο Αχμέτ Βεγίς (Ahmet Bey και συγκεκριμένα πλοίαρχος του γυναικωνίτη. Πρόκειται για τον τάφο, όπως τουλάχιστον το πιστεύουν οι Εβλιγιά Τσελεμπί¹⁶ ο οποίος ασχολήθηκε με την εντολή και φροντίδα του τάφου του εγγονού του Γαζή Εβρενός, λίγα μέτρα παραπλεύρως του τάφου αυτού. Η πληροφορία του Εβλιγιά Τσελεμπί και οι τάφοι του ιδρυτή του τάφου των μυστικιστών, ευσεβών δερβιστών Baba και Seyh Fazlullah, καθώς και του Yazici Celebi Efendi¹⁷. Η ανοικτή πόρτα του μυστικιστή δερβίση σείχη μέσα στο τέμενος του Αχμέτ Βεγίς σφειλείται στην πνευματική σχέση του σείχη. Το ίδιο, ίσως, θα πρέπει να ισχύει και για την ύπαρξη των τάφων των υποτελών του Μολλά Ιλαχί που βρίσκονται στον ίδιο χώρο.

Τα Γιαννιτσά για αρκετούς αιώνες πριν από το Μολλά Ιλαχί θα εξακολούθωναν να αποτελούν σημαντικό μουσουλμανικό κέντρο στο οποίο ζουν και δραστηριοποιούνται πολλές προσωπικότητες της λογοτεχνίας "τασαβούφ". ...

Πέραν όμως της πολιτιστικής αλλαγής που επέφερε η παρουσία του Μολλά Ιλαχί στη λογοτεχνία στην πόλη των Γιαννιτσών, θα πρέπει να τονιστεί, ότι εξακολούθησε να υπάρχει θρησκευτικός χαρακτήρας, που οφείλεται στο πλαίσιο του ισλαμικού μυστικισμού.

δράσεως του σείχη Μολλά Ιλαχί, των μαθητών του και των θαυμαστών του. Αλλά η παρουσία του σείχη Μολλά Ιλαχί στα Γιαννιτσά έδωσε αφορμή στην εξάπλωση και δραστηριοποίηση στον ισλαμικό μυστικισμό στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας, του σημερινού ελλαδικού χώρου και της Βαλκανικής γενικότερα. ...

1. Ιστορία της οθωμανικής αυτοκρατορίας, εξελληνισθείσα υπό Κωνσταντίνου Κροκιάδα, Αθήνα, 1870 σ. 132
2. Χάμιερ, ό.π., σσ.67,85
3. Γεωργίου Βογιατζή, Η πρώτη οθωμανοκρατία στη Θράκη, Αθήνα εκδ. Ηρόδοτος 1998
4. Nesri, Kitab-I Cihan numa, εκδ. F.R. Umat και M.A. Koumen, Turk Tarib Kurumu, τόμ. 1, Ankara, 1936, σσ.210-214. Πρβλ. και Γεωργίου Βογιατζή, ό.π., σσ.131-136
5. Ask Pasa Zade, εκδ. Ali Bey, σ. 61
6. Για τις διάφορες δραστηριότητες του Εβρενός στο χώρο της Μακεδονίας, χρήσιμες πληροφορίες παρέχονται από τον τούρκο ιστορικό Ismail Hakki Uzuncarsli στο λήμμα "Evrenos" της Islam Ansiklopedisi, τόμ. 4 (1947) 415-416.
7. Vahit Cabuk, Osmanli Teskilat ve Siyaset Kulturu Istanbul, 1996, σσ. 156-159
8. Seyahatname. IX. 47.
9. Ας σχολιασθεί εδώ, ότι η λέξη "λαλά" σημαίνει δάσκαλος - παιδαγωγός, ενώ η λέξη "σαχίν" σημαίνει γεράκι, χαμαιτός. Είναι γνωστή η οικογένεια των Χαμαετών στη βυζαντινή Θεσσαλονίκη. Είναι ενδεχόμενο, ο παιδαγωγός του σουλτάνου Μουράτ Α', ο Λαλά Σαχίν, να προερχόταν από την οικογένεια αυτή και για άγνωστους λόγους να οδηγήθηκε στην εξώμοση, κατορθώνοντας να αναδειχθεί σε αρχιδιδάσκαλο του σουλτάνου, σε ανώτατο διοικητή των οθωμανικών στρατευμάτων και αργότερα σε διοικητή (μπεηλέρμπεη) της Βαλκανικής.
10. Resat Ongoren, Osmanlılar da Tasavvuf, Istanbul, 2000, σ. 118, όπου και παραπέμπει στον οθωμανό συγγραφέα Lamii, Terceme-i nefalar, Istanbul, 1289(1872), σ. 462
11. Για το θέμα αυτό βλ. Hamit Algar, "The Naqshbandi order a preliminary survey of its history and significance", Studia Islamica, τόμ. XLIV, Paris, 1976, σ. 140 και εξής. Του ίδιου άρθρο "Nakshbandiyya" στην EI2 (The Encyclopaedia of Islam, English New Edition, Leiden) τόμ. VII, σ. 936.
12. Kasım Kufralı, Molla İlahi ve kendisinden sonraki naksibendiye muhiti, IUEF, Turk Dili ve Edebiyatı Dergisi, III (1949), σ. 133 και εξής.
13. Για την προσωπικότητα και τις δραστηριότητες του σείχη Μπεντρεντίν, βλ. το βιβλίο μου, Ο Μπεκτασισμός στη Δ. Θράκη, Συμβολή στην ιστορία της διαδόσεως του Μουσουλμανισμού στον ελλαδικό χώρο, εκδ. β'. Θεσσαλονίκη 2001, σσ. 132-154. Το ενδεχόμενο της συνεργασίας του Μολλά Ιλαχί και των οπαδών του με τους "σεμμβήτες",

το ενισχύει και το γεγονός ότι ο Μολλά Ιλαχί έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το περιεχόμενο του σημαντικότερου συγγράμματος του σείχη Μπεντρεντίν, το "Βαριντάτ", το οποίο μετέφρασε και σχολίασε για χάρη των μαθητών του, κάτω από τον τίτλο: Kesfu' l- Varidat li talibi' l kemalat. Για το θέμα αυτό βλ. Resat Ongoren, ό.π., σ. 118. Για το "κοινό" περιεχόμενο του Βαριντάτ με τους Νόμους του Πλήθωνος του Γεμιστού και τις σχέσεις των δύο ανδρών, βλ. το άρθρο μου: "Δερβίσηδες και Χριστιανο-Ισλαμικές Σχέσεις", στο περιοδικό Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του ΑΠΘ, Μακεδόν σ. 244.

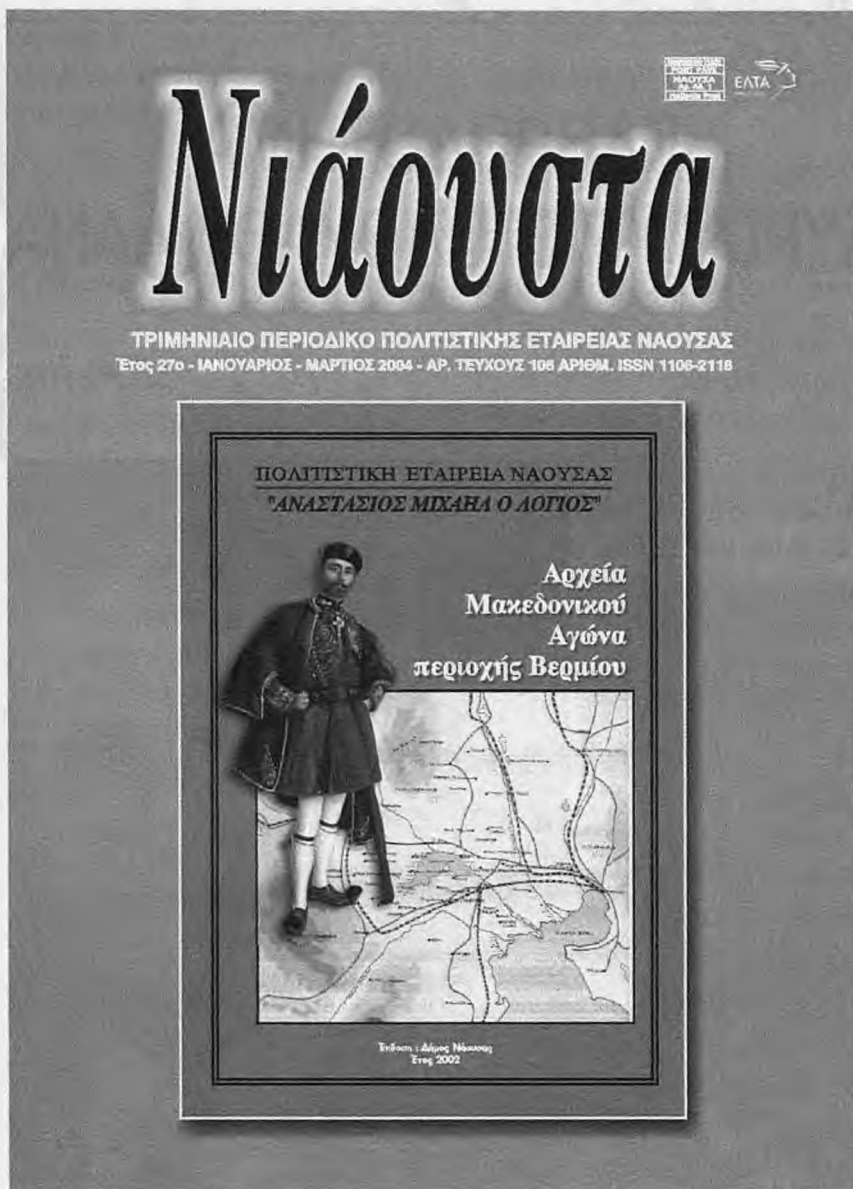
14. Για το συνολικό συγγραφικό έργο του Μολλά Ιλαχί συμπεριλαμβανομένου και αυτού που έγραψε ευρισκόμενος στα Γιαννιτσά, μπορεί κανείς να δει το άρθρο των Mustafa Kara και Hamit Algar, "Abdullah-ı İlahî" στην εγκυκλοπαίδεια Turkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, τόμ. 1, σσ. 110-112. Ειδικότερα η ποιητική συλλογή "Divan" στην οποία περιλαμβάνονται ποιήματα γραμμένα στην περσική και οθωμανική γλώσσα, έχει εκδοθεί από τον I. Hikmet Ertaylan Molla İlahi Divanı, Istanbul, 1960. Μετάφραση ορισμένων ποιημάτων του στην αγγλική, βλ. H.A.R. Gibb, A History of Ottoman Poetry, London 1965, τόμ. 1, σσ.400-402, τόμ. 3 σσ. 45-50, 59-61.

15. Την άποψη ότι ο Μολλά Ιλαχί πέθανε στη Νάουσα (Agustos), αλλά το λείψάνό του μεταφέρθηκε και θάφτηκε στα Γιαννιτσά, την εκφράζει ο Bursalı Mehmet Tahir, στο έργο του Osmanlı Muellifleri, Istanbul, 1333(1914), τόμ. 1, σ.91, ενώ άλλοι οθωμανοί συγγραφείς ισχυρίζονται ότι ο Μολλά Ιλαχί πέθανε στα Γιαννιτσά. Βλ. Lamii, ό.π. σ.462, Taskopruzade Sakayiku'n-numanıyye μτφρ. Mecdi (Terceme-i Saka' ik) Istanbul, 1269(1852), σ.26. Ο Εβλιγιά Τσελεμπί, ο οποίος σταξιδιωτικό του "Seyahatname" περιγράφει την πόλη των Γιαννιτσών αναφέρεται εκτενώς και στον προοικνηματικό τάφο του Μολλά Ιλαχί. Βλ. μεταφρασμένο κείμενο στα ελληνικά από τον Β. Δημητριάδη, ό.π. σσ. 230-231. Αναφορικά με τις παραδόσεις και τους θρύλους που σχετίζονται με τη δράση του σείχη Μολλά Ιλαχί στη Νάουσα, την ίδρυση απ' αυτό τεκμή στη σημερινή περιοχή Κιάσοι της Νάουσας, αλλά και τη μεταφορά του λειψάνου του από τη Νάουσα στα Γιαννιτσά βλ. Ι. Βασδοβαβέλλη, "Ιστορικά περί Ναούσης εξ ανεκδότου χειρογράφου", Μακεδονικά τόμ 3ος (1956) 133-134, Ευσταθίου Στουγιαννάκη, Ιστορία της πόλεως Ναούσης, εκδ. β'. Θεσσαλονίκη 1976, σσ. 31-33, 47-48. Πρβλ. και Απ. Βακαλόπουλου, Ιστορία της Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1969, σσ. 108-109.

16. Βασ. Δημητριάδη, Η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία κατά τον Εβλιγιά Τσελεμπί, Θεσσαλονίκη, ΕΜΣ, 1973, σ.23-232

17. Βλ. Β. Δημητριάδη, ό.π., σ.231

18. Κανονικά δε συμβιβάζεται η παρουσία τάφου δερβίση και μάλιστα οπαδού "ετερόδοξου" δερβίσιςκoi τάγματος, όπως του μπεκτασικού, στο χώρο ενός τζαμιού, ο οποίος είναι χώρος προσευχής των σουννιτών μουσουλμάνων. Στα τζαμιά όπου υπάρχουν τάφοι μυστικιστών δερβίσιδων θα πρέπει να αναζητηθούν οι ειδικοί λόγοι που το επέτρεψαν ή το υπέβαλλαν.

**Μια συνδρομή της
"ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ"
είναι το καλύτερο δώρο
για τους φίλους μας**

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κληροδοτήματα και δωρεές για την νεολαία της Νάουσας

ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ "ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΛΑΝΑΡΑ"

Της Λευκής Σαμαρά

Ένα πολύτιμο αρχείο που περιλαμβάνει ολόκληρο το φάκελο με όλα τα στοιχεία των υποτροφιών των "Κλωστηρίων Ναούσης -Κληροδοτήμα ΣταύρουΧριστοδ.Λαναρά" έθεσε στην διάθεση της "ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ" κυρία Καίτη Αναστασίου Τσίτση.

Ο σύζυγός της αείμνηστος Αναστάσιος Τσίτσης υπήρξε επί πενήντα χρόνια ο κύριος υπεύθυνος των επιχειρήσεων των Λαναράδων, ο μοναδικός και απόλυτα έμπιστος.

Δεν ήταν οι συγγενικοί λόγιοι αφορμή αυτής της εμπιστοσύνης. Η εμπιστοσύνη πήγασε μετά από "σκληρές εξετάσεις" στους πολύ δύσκολους καιρούς, που πέρασε η εταιρεία, και στους οποίους ο Αναστάσιος Τσίτσης στάθηκε δίπλα στους Λαναράδες βράχος ακλόνητος. Πιστός και δίκαιος τόσο στις άσχημες, όσο και στις καλές μέρες.

Ακέραιος, ευθύς, ειλικρινής, προσίτος όταν έπρεπε, αλλά με ισχυρότατη πυγμή, είχε την απεριόριστη εμπιστοσύνη όλων των Λαναράδων και την εκτίμηση και των σεβασμό όλων των συμπολιτών του.

Οικειοθελώς αφανής στο προσωπικό του φιλανθρωπικό έργο, το όνομά του κοσμούσε σε όλη την διάρκεια του βίου του, τις διοικήσεις των

Σταύρος Λαναράς

φιλανθρωπικών σωματείων της Νάουσας, στα οποία την προσωπική του γενναιοδωρία, κράτησε πολύ διακριτικά στο περιθώριο

Σε αυτόν τον δικό του άνθρωπο, με βαρύνουσα την δική του γνώμη, ανέθεσε ο πολύ σπουδαίος Ναουσαίος ευεργέτης Σταύρος Λαναράς, να αναλάβει όλο το θέμα των υποτροφιών, οικονομικό και επιλογής μαθητών.

Η προσωπικότητα του Σταύρου Χριστδ. Λαναρά και η προσφορά του στην πόλη της Νάουσας

Ο Σταύρος Λαναράς ήταν το πρώτο από τα τέσσερα αγόρια του Χριστόδουλου και της Αικατερίνης Λαναρά. Αγαπούσε με πάθος τα γράμματα και γι' αυτό ο πατέρας του, αν και ήταν φτωχός, αποφάσισε να τον στείλει μαζί με τον άλλο αδελφό του τον Θεόδωρο στο Μοναστήρι να τελειώσει το εκεί γυμνάσιο. Όταν ο Σταύρος τελείωσε την Τρίτη γυμνασίου, ο πατέρας του, τον κάλεσε να γυρίσει πίσω και να βοηθήσει την οικογένεια που τα έφερε οικονομικά πολύ δύσκολα.

Ο Σταύρος υπάκουσε στην πατρική εντολή, επέστρεψε στην Νάουσα και άρχισε να δουλεύει από τα κτήματα και τα σαγιάκια, μέχρι και στο εμπόριο λαδιών, όπου έφτασε έως την Πελοπόννησο. Αλλά το μεράκι του για τα γράμματα και το γυμνάσιο που δεν είχε καταφέρει να τελειώσει, δεν του έφευγε.

Ήταν πανέξυπνος και έβλεπε πολύ μακριά. Όλοι ξέρουν πως χάρη στην δική του οξυδέρκεια οφείλεται η ευμάρεια από την παραγωγή και την εμπορία των μήλων και των ροδακίνων στην Κεντρική Μακεδονία. Αυτός έφερε τα δεντρίδια, αυτός τους ειδικούς γεωπόνους για να διδάξουν την καλλιέργεια σε όλους τους Ναουσαίους, και σε όλον τον κάμπο της Κεντρικής Μακεδονίας.

Το όνειρο της μόρφωσης που δεν μπόρεσε να πραγματοποιήσει ο ίδιος λόγω κακών οικονομικών συνθηκών, αποφάσισε να το υλοποιήσει δίδοντας με δική του οικονομική στήριξη την ευκαιρία να το πραγματοποιήσουν τα άπορα παιδιά του Λαπλείου που είχαν μεράκι να προχωρήσουν τις σπουδές τους, αλλά δεν είχαν χρήματα. Η πρώτη του κίνηση ήταν στην δεκαετία του

σαράντα η φιλοξενία στην Αθήνα, στην περίφημη "Μπλέ Πολυκατοικία" των Λαναράδων όλους τους ναουσαίους φοιτητές, τους οποίους πήγαινε πολύ συχνά να τους δει και να κουβεντιάσει τα προβλήματά τους.

Μόλις άρχισε να ορθοποδεί η επιχείρηση, άμεσα, το πρώτο του μέλημα ήταν να σταθεί πάλι στο πλευρό των παιδιών της Νάουσας που ήταν καλοί μαθητές, ήθελαν να σπουδάσουν, αλλά δεν είχαν χρήματα.

Στις 19 Μαρτίου του 1960, ημέρα Σάββατο καλεί υπό την προεδρία του, τους Θωμά Λαναρά, Χριστόδουλο Λαναρά, Σοφία Λαναρά, Χρήστο Κ. Χριστίδη, Βασίλειο Κούργια, Γεώργιο Δαίκο, Α-

Αναστάσιος Τσίτσις. Γεν. Διευθυντής των κλωστηρίων από το 1950 μέχρι το 1978 (28 χρόνια). Σύμβουλος διευθυντού από το 1978 μέχρι το 1982. Συνταξιοδοτήθηκε στα 65 χρόνια του.

ναστάσιο Κόκκο και αλοφασίζουν τα κάτωθι ... (έγγραφο 1)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ/162

Συνεδρίασις 19ης Μαρτίου 1960, ημέρας Σαββάτου.

Παρόντες:

- Σταύρος Λαναρής - Πρόεδρος
- Θωμάς Λαναρής -
- Χριστόδουλος Λαναρής
- Σοφία Λαναρή
- Αρθουρος Κ. Κρησιόδης
- Βασίλειος Κοβρίας
- Γεώργιος Βαζιλο
- Αναστάσιος Κόκκος

Θέματα καὶ Ἀποφάσεις

Ἡ συνεδρίασις ἄρχεται τὴν 5 καὶ 30' μ.μ. ἔσταν εἰς τὴν ἐν αἰθροῦ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας 28ης Ὀκτωβρίου οἰκίαν τοῦ προέδρου κ. Σταύρου Λαναρῆ.

Εἰς βελτιώσασιν ἐπιθυμίας τοῦ ἠροέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου κ. Σταύρου Λαναρῆ, ἰδρυτοῦ καὶ δημιουργοῦ τῆς καθ' ἡμῶς ἑταιρείας, ἀποφασίζεται ὅπως παρέχονται τὰ οικονομικὰ μέσα καθ' τῆς ἑταιρείας διὰ τῆς σπουδῆς τεσσάρων τελειοφοβίων τοῦ Γυμνασίου Παιδείας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης ἢ ἄλλην Ἀνωτάτην Ἐχολὴν τῶν ἑς ἑνὸς ἐδίων. Ἐναρξῆς τῆς τριτάτης παροχῆς 30 γλῶσσι διὰ τοῦ Πανεπιστημίου ἔτους 1960-1961 δι' ἑνα σπουδαστὴν κατὰ τὸ κῆτον τοῦτο ἔτος. Κατὰ τὸ ἐπικολουθῶν ἔτος 1961-1962 διὰ προστεθεῖ δεύτερος σπουδαστής, κατὰ τὸ ἑσόμενον ἔτος 1962-1963 τρίτος καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1963-1964 τέταρτος πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὀρισθέντος ἀριθμοῦ τῶν τεσσάρων σπουδαστῶν. Ἐξερχομένου ἑνὸς τῶν σπουδαστῶν λόγω κέρματος τῶν σπουδῶν του ἢ δι' αἰανόητοτε ἄλλην αἰτίαν διὰ συμπληροῦται πάλιν ὁ ἀριθμὸς τῶν τεσσάρων δι' ἐπιλογῆς ἑτέρου τελειοφοβίου συγκεντροῦντος τὰ καθορισθέντα κατωτέρω κροσόντα.

Πρὸς κάλυσιν τῶν ἐξόδων ἐκείνου σπουδαστοῦ ὀρίζεται κοσὸν δραχμῶν δύο χιλιάδων (2.000) μηνσίως καὶ ὀκτωσῆτοτε μὴ δυνάμενον νὰ ὑπερβῆ τῆς εἰκοσι χιλιάδας (20.000) δραχμῶν δι' ἑκαστον σπουδαστὴν καὶ δι' ἑκαστον πανεπιστημιακὸν ἔτος. Τὸ κοσὸν τοῦτο διὰ καταβάλλητε κατὰ μῆνα διὰ τὸ ταμεῖον τῆς ἑταιρείας.

Τὰ κροσόντα τὰ ὀποῖα ὀρεκεὶ νὰ συγκεντροῦν ὁ ἐκδόχος διὰ τὴν ὑποτροφίαν σπουδαστῆς ὀρεκεὶ νὰ εἶναι:

- α) Διαγωγῆ καὶ γενικώτερον ἡθικὸν ἄμεκτον. Εἰς περιεχοσιν καθ' ἡν μετὰ τὴν ἐπιλογὴν του καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἀθῆναις ἢ Θεσσαλονίκῃ παραμονῆς του, σπουδαστῆς διαβιοῦ κατὰ τρόπον μὴ συμβιβαζόμενον μὲ τὴν ἄμεκτον ἡθικὴν διὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκπέσῃ τῆς ὑποτροφίας.

...//...

αι στέλνεται αμέσως αντίγραφο της απόφασης με το έγγραφο στον Αναστάσιο Τσίτση με την αράκληση ν αδεχτεί την συμμετοχή του στην επιτροπή (Εγγρ-2)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ :
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ)
ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ 522-342
ΤΕΧΝΙΚΗ 522-830
ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΝ 524-504
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΒΟΛΙΣΜΟΥ 522-830
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 524-504

ΓΡΑΦΕΙΑ :
ΤΕΡΜΑ ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥΣ - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛΕΓΡ. ΔΙΕΥΣΙΣ : "ΜΑΚΛΩΣΤΗ"

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗ 17η Μαΐου 1960

Αριθμ. πρωτ. 395

Πρός τόν
κ. Αναστάσιον Τσίτσην
Διευθυντήν τών Έριοκλωστηρίων
Α/φών Χρ. Δαναρά
ΝΑΟΥΣΤΑ - ΗΜΑΘΙΑΣ

Κύριε Διευθυντά,

Έχομεν τήν τιμήν νά διαβιβάσωμεν συνημμένως έν αντί-
γράφω άπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς καθ' ἡμᾶς Έταιρεί-
ας καί νά παρακαλέσωμεν ὄπως, εὐπαραστούμενος, ἀποδεχθῆτε τήν
ἐκλογήν σας εἰς τήν Έπιτροπήν ἣτις πρόκειται νά ἐκιλέγῃ ἐκ τῶν
τελειοφορίτων τοῦ Γυμνασίου Παύσης τοὺς συγκεντροῦντας τά προ-
σόντα διά νά τόχουν τῆς ὑποτροφίας τῆς συνισταμένης διά τῆς ὡς
ἄνω ἀποφάσεως κατ' ἐκιδυμλίαν τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβου-
λίου τῆς Έταιρείας κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΔΑΝΑΡΑ.-

Μεθ' ὑπολήψεως,
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ Α.Ε.

ίνεται η σύσταση της επιτροπής εκλογής (εγρ 3)

Συγκροση Έπιτροπής

1. Δήμαρχος Ναοίου (πρόεδρος)
2. Εισ. Δ/ντης Διοικήσιν Γραμματεία (επίσημο κωδικό ε-δότης)
3. Αναστασιος Τσιζου (επακόλουθος της Εξουσίας) Ταμίας

Προβλόντα ύποχρεώσων

1. Αριστεύσων ἀποδείξων
2. Διαμνηστική επίσημη
3. Ήθικος
4. Άπορος (~~δεν χορηγείται ύποχρεώσων εις εὐαγέστατα ἔργα~~)
5. κατά προτίμησιν καὶ διά ἔργων
6. Μόνον Ναουαίο
7. Μόνον ἐργαία
8. Αποαγορεύεται ἡ χορήγησιν ύποχρεώσων εις εὐθόρον

Διάμνησιν ύποχρεώσων

- Η χρονία φαιζις εις ἀνθρώπων
- Ἐάν κατά τὴν διάρκεια τῶν 4 ἐτῶν δὲν ὠρασθῆ τὸτε διακώσεται ἡ ποσὶ ^{προσῆ}
- Ἐάν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς φαιζις εὐν μεταβῆσθῆ ἔσθι χειροτέρο ἢ διαμνηστικὸν τὸτε ἔσθι διακώσεται ἡ εὐιστάσιν καὶ διακώσεται ἡ ύποχρεώσιν
- Ἵσοχρεώσιν ἔχει ὁ καθεὶς φαιζις εὐν ἀρχὴ καθεὶς χρεῖνον καὶ ὀφειζομένη εὐσιν
- Πλαστικὸν τῶν ἀποσπαστικῶν τῶν σχομῶν εὐσιν ἐνεργάσθιν εὐσιν εὐσιν εὐσιν

Ο ιδρυτής των εργοστασίων Σταύρος Λαναράς και οι διευθυντές Γρ. Ζαχαρόπουλος και Αν. Τσίτσης.

Χριστόδουλος Λαναράς, γενικός διευθυντής γιος του Σταύρου Λαναρά με τον Αναστάσιο Τσίτση

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ακολουθεί "Η διαδικασία χορήγησης υποτροφίας (εγρ 4)

Διαδικασία χορήγησης υποτροφίας
Κληρονομική Κληρονομία ΣΤΑΥΡΟΥ ΠΑΝΑΡΑ

1. Κληρονομική Κληρονομία ΑΕ 1974 κληρονομία των υποτροφιών χορηγούμενη από την Επιτροπή και οι αποδοχές καθορίζονται από τον αριθμό των ετών που έχουν χορηγηθεί. Ημερομηνία 46-48 Τέρτα Κελευθέρου Αθηνών Τ.Τ. 10442 και τηλ. 5122410.
2. Διαρκής χορήγησης υποτροφιών: Ηχοίχο χορηγούμενη από το έτος 1960.
3. Άμεσος χορηγησης υποτροφιών: Είναι περιμετρική και αποσπασματική:
 - α) Ηχοίχο του υπαρχοντοκράτη Ναυτίου ως Πρόεδρου
 - β) Ηχοίχο του Αναστάσιου Τσίτση μονίμως ως Ταμία
 - γ) Ηχοίχο του υπαρχοντοκράτη Ναυτίου ως Γραμματέως
 Ηχοίχο έρχεται από το έτος 1976 του Γενικού Καταστήματος οι οποίοι περιλαμβάνονται ανάμεσα σε αυτούς και ταυτόχρονα εδωκεν χορηγία το 1976 με το ανώτατο αμείβω 3 τάξης γι' αυτό αντέδρα η Γραμματεία ως προς υποτροφία Λυσιαρχή, και οι υποτροφίες δίδονται ως αποδοχές του Λυσίου.

Ομοίως εδωκεν χορηγία οι ανώτατοι και 2ο Λυσίου γι' αυτό εδωκεν η χορηγία να αναρτηθεί μονίμως ως ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ του Υπουργείου υπαρχοντοκράτη Λυσιαρχή 2ος 19^{ος} Λυσίου.
4. Προσδοκώμενη χορηγία

α) Ηχοίχο είναι δύο 2ο Λυσίου η χορηγία αποδοχές να είναι και έτος 2ο Λυσίου στην υποτροφία του 2ου έτος ένα χρόνο ως διακοσμήτορα του 19^{ου} Λυσίου και του 2ου έτος ως διακοσμήτορα του 20^{ου} Λυσίου ως διακοσμήτορα μεταχειρίσει και από εδωκεν την διακοσμήτορα ισοφασίων.

β) Δικαίωμα υποτροφίας έχουν μόνο Ναυτίου (γεννητός και απόγονοι) οίτινες κατέχουν μονίμως

Εγγραφο 4

ην 1η Ιουνίου αποφασίζεται και ενημερώνουν τον Αναστάσιο Τσίτση πως στους υπότροφοι οιητές στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών θα παρέχεται εκτός από τα χρήματα και στέγη (έγγραφο 5)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ :
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ)

ΤΗΛΕΦΩΝΑ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ 522-343
ΤΕΛΕΓΜΑΤΑ 522-520
ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΝ 524-504
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ 522-520
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ 524-504

ΓΡΑΦΕΙΑ :
ΤΕΡΜΑ ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥΣ - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛΕΓΡ. ΔΙΕΣΙΣ : "ΜΑΚΛΩΣΤ."

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗ 1η Ιουνίου 1960

Αριθ. πρωτ. 432

Πρός τόν
κ. Αναστάσιον Τσίτσην
Διευθυντήν των Εριοκλωστηρίων
λ/φών Χρ. Λαναρά
ΝΑΟΥΣΤΑ - ΗΜΑΘΙΑΣ

Κύριε Διευθυντά,

Εν συνεχεία έπιστολής μας από 17ης λήξαντος μηνός Μαΐου, έχομεν τήν τιμήν νά γνωρίσωμεν ύμιν συμπληρωματικώς τά κάτωθι :

Διά τούς σπουδαστάς τούς μέλλοντας νά φοιτήσουν είς τό έν Αθήναις Πανεπιστήμιον, ή άλλην Ανωτάτην Σχολήν, πλήν τής καθορισθείσης παροχής είς μετρητά, θά παρέχεται καί κατοικία δωρεάν.

Επί τῆ εύκαιρία θά ήθέλαμεν νά διευκρινίσωμεν ότι αί θεσπισθεΐσαι ύποτροφίαι άποτελοϋν άποκλειστικώς καί ούσιαστικώς έργον του κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΛΑΝΑΡΑ, Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου τῆς καθ'ήμας Εταιρείας.-

Μετά τιμής,
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ Α.Ε.

ς 29 Ιουλίου του 1960 αποδέχονται την απόφαση σαν πρώτος υπότροφος να είναι ο Χρήστος Τζηωαννήδης του Λαζάρου, και αποδέχονται την πρόταση για υπέρβαση του ποσού της υποτροφ. του (έγγραφο 6)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ)
ΤΗΛΕΓΡ. Δ/ΝΕΙΣ "ΜΑΚΛΩΣΤ."

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΤΕΡΜΑ ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥΣ - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 521.804 * 522.542 * 523.580

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗ 29η Ιουλίου 1960

Αριθ. πρωτ. 534

1-8-60
Αποστολή
Αποστολή

Πρός τήν
Επιτροπήν Κληροδοτήματος ΣΤΑΥΡΟΥ ΛΑΝΑΡΑ
Η Δ Ο Υ Σ Δ Η

Κύριοι,

Αναφερόμενοι εις τήν από 9ης τρέχοντος προς ήμας έπιστολήν σας έχομεν τήν τιμήν να φέρωμεν εις γνώσιν υμών τά κάτωθι:

- 1) Έγκρίνομεν τήν έπιλογήν κατ'ύμων ως υπότροφου του ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΑΖ. ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΙΔΗ, έφ'όσον κατά τήν κρίσιν σας κληροί τας τεθείσας προϋποθέσεις, καί τήν καταβολήν εις αυτόν του κανονισθέντος ποσού των 2.000 δραχμ. μηνιαίως καί διά τούς μήνας Αύγουστον καί Σεπτέμβριον 1960 προς παρακολούθησιν φροντιστηρίου.
- 2) Έγκρίνομεν τήν πρότασιν υμών διά τήν καθ'υπέρβασιν υποτροφου του δευτεροετούς φοιτητού της φυσικής σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΧΙΛΑ ΤΟΥΛΟΥΔΗ, έφ'όσον ως μάς κληροφορείτε, πρόκειται κερδί νέου προικτισμένου με τοιαύτα εξαιρετικά προσόντα.

Έπί τούτοις, παρακαλούμεν όπως δεχθήτε τήν έκφρασιν της προς ήμας ύπολήψεως,-

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ Α.Ε.

Από τον αγιασμό για την θεμελίωση των εργοστασίων του Αγ. Νικολάου

Αποκαλυπτήρια προτομής Στ. Λαναρά
Δημοτικό Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μέχρι το 1993 με το "Κληροδότημα Σταύρου Χριστόδουλου Λαναρά" σπούδασαν οι 36 κάτωθι ναουσαίοι.

Ακολουθούν τα ονόματα.....

Α/Α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΙΟΝ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΕΠΙΣΤΗΜΗ	ΕΤΟΣ 15	ΕΤΟΣ 25	ΕΤΟΣ
1	Χιλιανίδης	Χρήστος	Δάκτυλος	1960/61	1961/62	1961
2	Τσιλιανίδης	Κυριάκος	Αχιλλεύς Φυσικομαθηματικός	—	1960/61	1961
3	Πιτσιανίδης	Χρήστος	Αλέξιος Νόρμης	1961/62	1962/63	1962
4	Τσιλιανίδης	Νικόλαος	Γρηγόριος Δακτυλολόγος	1962/63	1963/64	1963
5	Τσιλιανίδης	Γεώργιος	Χρήστος Φυσικομαθηματικός	1963/64	1964/65	1964
6	Καραγιάννης	Γεώργιος	Αθανάσιος Γεωργιανός	1964/65	1965/66	1965
7	Ραϊνίτης	Κωνσταντίνος	Αθανάσιος Ζαχαριαδής	1965/66	1966/67	1966
8	Αθανασίου	Αριστείδης	Ποσειδώνος Μαχαλαράκης	1966/67	1967/68	1967
9	Αθανασίου	Γεώργιος	Γεώργιος	1967/68	1968/69	1968
10	Αθανασίου	Μητσάκης	Βασίλειος Φυσικομαθηματικός	1968/69	1969/70	1969
1	Ναϊνίτης	Γεώργιος	Βασίλειος	1968/69	1969/70	1970
2	Γιαργιάδης	Χρήστος	Γεώργιος	1968/69	1969/70	1970
3	Πιτσιανίδης	Γεώργιος	Γεώργιος Νόρμης	1969/70	1970/71	1971
4	Θωμάδης	Κωνσταντίνος	Κωνσταντίνος	1971/72	1972/73	1972
5	Κίρτσος	Χρήστος	Κίρτσος	1972/73	1973/74	1973
6	Τομασιάνης	Χαρίλαος	Βασίλειος	1973/74	1974/75	1974
7	Σαμαράκης	Γεώργιος	Αθανάσιος Μαθηματικός	1974/75	1975/76	1975
8	Σαμαράκης	Στέφανος	Παναγιώτης Μαθηματικός	1975/76	1976/77	1976
9	Ηλίας	Γεώργιος	Αθανάσιος Παιδαγωγικός	1976/77	1977/78	—
20	Ηλίας	Μιχαήλ	Σπυρίδης Μαθηματικός	1977/78	1978/79	1978
1	Σαμαράκης	Γεώργιος	Παναγιώτης	1978/1979	1979/80	1980
2	Ματθαίου	Κοσμάς	Βασίλειος	1978/1979	1979/80	1980
3	Ναζαρίδης	Σπυρίδης	Σταύρος Φυσικομαθηματικός	1979/1980	1980/81	1981
4	Καβαλίου	Σπυρίδης	Κωνσταντίνος	1981/1982	1982/1983	1982
5	Καβαλίου	Γεώργιος	Παναγιώτης	1982/1983	1983/1984	1983
6	Γαργιάδης	Σπυρίδης	Γεώργιος	1982/1983	1983/1984	1984
7	Τομασιάνης	Σταύρος	Θωμάς	1983/1984	1984/1985	1985

Α/Α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ	ΕΤΟΣ 1 ^{ης}	ΕΤΟΣ 2 ^{ης}	ΕΤΟΣ 3 ^{ης}
28	Λαίμας Κωνσταντίνος	Λάβρα	Παιδαγωγική Αναλυτική	1985/86	1986/87	
29	Σαράντος Φίλιππος	Νινόγας	Μαθηματικών Πανεπιστ.	1986/87	1987/88	1988 9
30	Παύλος Γεώργιος	Κωνσταντίνος	Παιδαγωγική Μουσικής Τεχνολογία	1986/87	1987/88	1988 9
31	Κεραμίδης Νικόλαος	Παναγιώτης	Τμήμα Μουσικής και Τεχνολογίας	1987/88	1988/89	1989 9
32	Αθανάσιος Γεώργιος	Θωμάς	Παιδαγωγική Ψυχολογία	1987/88	1988/89	1989 9
33	Παπαδοπούλου Ιωάννα	Αθανάσιος	Αρχειοθήκη-Τοπογραφία	1990/91	1991/92	1992 9
34	Ζιάννης Θωμάς	Γρηγόριος	Γεωδαιτική Έκταξη	1990/91	1991/92	1992 9
35	Μαυραϊνάκης Σπυρίδων	Θωμάς	Πληροφορική Μηχανική	1991/92	1992/93	1993 9
36	Σπύρος Σπυρίδων	Αθανάσιος	Κοινωνικό Διεπιστημονικό Γλωσσολογικό Συστήμα	1991/92	1992/93	1993 9

Σημείωμα
προς τον χαρακτήρα των Μαθητών του Κωστήρα

Η Τράπεζα εν τω μεταξύ της δόσης περιέχει 21 εταίρια Μαθητ. Κωστήρα 15 από το γράμμα που δίνονται να αναγραφούν ενεργός της διενέργειας της εταίριας.

Όσον αφορά διενέργειας εταίριας της διενέργειας των Κωστήρα Χρηστών και από αυτό διόρισε δώδεκα τους δίνονται από το αποσπασμένο της Τράπεζας, καθώς και οποιαδήποτε διανομή των εταίριας.

Κατόπιν τούτων αποσπασμένα και άλλα ημέρες να διενεργούνται σύμφωνα με την εταίριας και να συνεχιστούν με την Τράπεζα και εταίριας εν τω μεταξύ της διενέργειας της εταίριας.

Κατόπιν τούτων διενεργούνται οι διενεργούνται από το γράμμα που δίνονται 1994 από η Τράπεζα λόγω της εταίριας διενεργούνται και εταίριας της εταίριας.

28/10/94
[Signature]

Η σήραγγα του Ζαφειράκη στους Στουμπάνους

του Θωμά Γαβριηλίδη

Τα καλοκαίρια, όταν έσφιγγαν οι ζέστες που μας έχανες, που μας εύρισκες, καθόμασταν στις χαμηλές όχθες των ποταμιών στους Στουμπάνους όλη η τσακαλοπαρέα της Παπαντής και δροσιζαμε τα πόδια μας στα κρύα νερά της Αράπιτσας, που έβγαιναν από την "γαλαρία" σαν ένα βαθύ ποτάμι και καμιά δεκαριά μέτρα πιο πέρα, εκεί που το ποτάμι αποκτούσε διπλάσιο πλάτος, μ' ένα χαμηλό φραγματάκι χωριζόνταν στα δύο. Το ένα ποτάμι σχηματίζοντας ένα μικρό καταρραχτάκι, στεφανωμένο από βασινιές στρεφόταν προς τα ανατολικά και περνώντας απ' την άκρη του μπαξέ μας έμπαινε στην καρούτα του μύλου του μάρμπα Κώστα του Βαϊντερλή, κι' από εκεί απ' του Γκόγκλια κι' απ' του Ράγκα κατευθύνονταν στον αλευρόμυλο του Ματθαίου, για να καταλήξει στα Μπατάνια της βόρειας όχθης της Αράπιτσας, ενώ το άλλο με κατεύθυνση βόρεια και διασχίζοντας μέσα από μια μικρή γαλαρία-γέφυρα την οδό Αγίου Νικολάου, κάνοντας κι' αυτό στροφή προς τα ανατολικά, πενήντα-εκατό μέτρα πιο κάτω κοντά στου Βαρελά χωριζόταν πάλι στα δύο. Το ένα απ' αυτά, το πιο μεγάλο, έμπαινε στην καρούτα της κορδέλας του Λόγγου κι' από εκεί διασχίζοντας το κέντρο της Νάουσας και περνώντας δίπλα από τον παιδικό σταθμό, κοντά στο Κιόσκι, που τότε ήταν και ο μοναδικός της Νάουσας κατευθυνόταν προς την έξοδο της πόλης, στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου, ενώ το άλλο, το μικρότερο, με βόρεια κατεύθυνση, απ' του Γκέρου πήγαινε προς την μεριά της Αγίας Παρασκευής.

Θα είχε πολύ ενδιαφέρον, αν κάποιος έκανε ένα σχεδιάγραμμα των ποταμιών-αγωγών της Παλιάς Νάουσας, πριν τα αγωγία-ποταμάκια σκε-

Για την ιστορία του πράγματος σημειώνω ότι λίγο πριν από τη γαλαρία-γέφυρα της οδού Αγίου Νικολάου, που προανέφερα, ένα μικρό αγωγί κατέβαινε προς τα ανατολικά και περνώντας κάτω από τον δρόμο έστριβε αριστερά λίγο πιο κει απ' το σπίτι μας, όπου υπήρχε μια γκαβάνα, και περνώντας μέσα από το κατώι του Κεμαλίδη διέσχιζε τις αυλές όλων των σπιτιών της βόρειας πλευράς του δρόμου και κατηφορίζοντας απ' το Μιχαήλου, του Μυλωνά και του Σμέρνου συναντούσε το αγωγί του Λόγγου που επίσης προανέφερα.

Με πήραν όμως τα ποτάμια-αγωγία (παραμάζωμα-παραμάσμα) και απομακρύνθηκα πολύ από τη Γαλαρία, τη "Σήραγγα του Ζαφειράκη" για την οποία, όπως δείχνει ο τίτλος του σημειώματός μου αυτού, σκοπεύω να γράψω όσα για την ώρα έχω υπόψη μου, επειδή έχω την εντύπωση ότι κανένας άλλος δεν ασχολήθηκε μ' αυτήν ως τώρα, εκτός απ' τους Πλαταρίδη-Στουγιαννάκη, στην Ιστορία της Πόλεως Ναούσης, από την οποία αντλώ και γω τις πληροφορίες μου για την κατασκευής της.

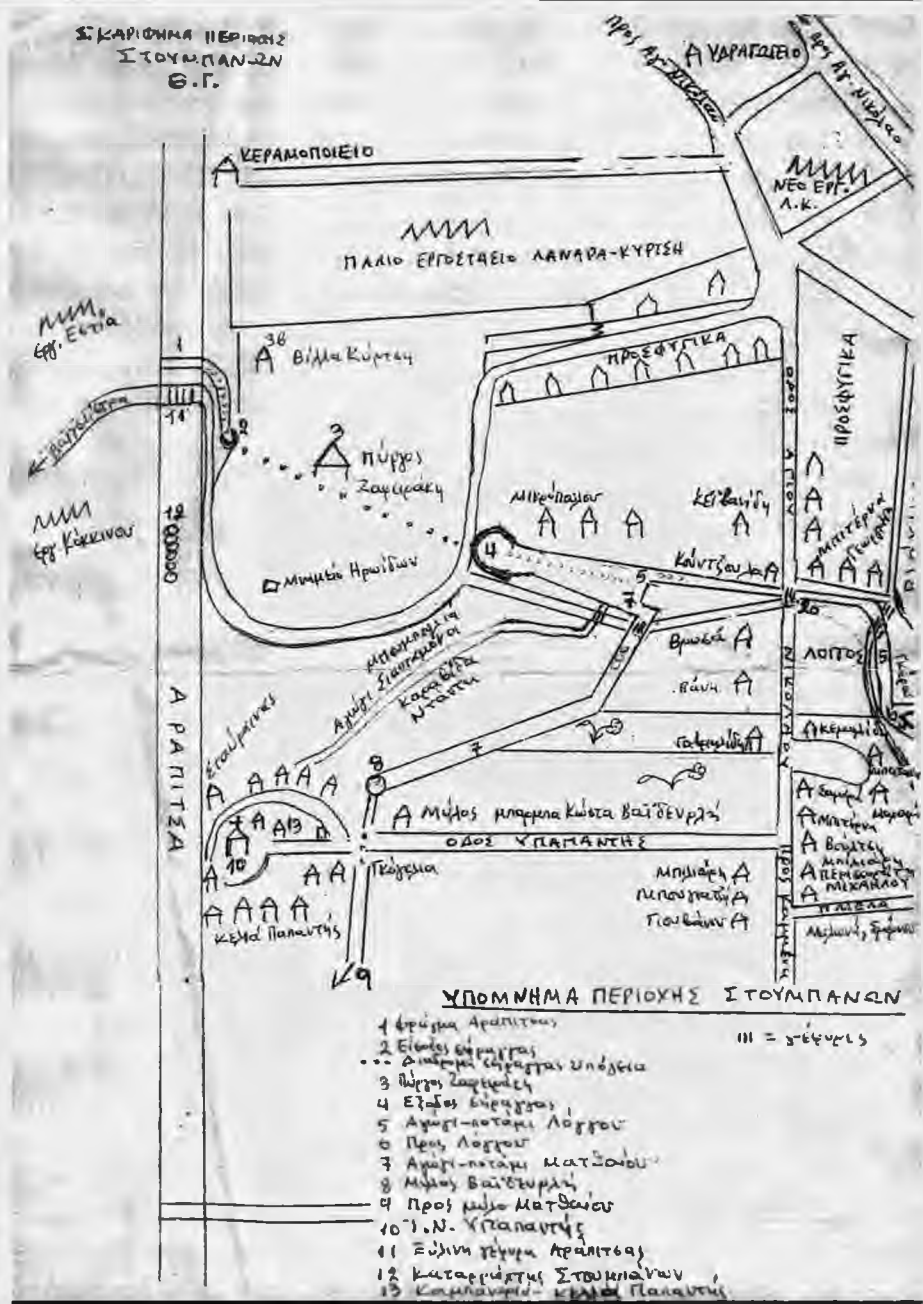
Ιστορικό μνημείο

Όταν στη δεκαετία του 1940 παίζαμε στους Στουμπάνους, δεν ξέραμε φυσικά ότι η γαλαρία της γειτονιάς μας ήταν ιστορική, έργο του περίφημου Ζαφειράκη. Όπως όμως φαίνεται, δεν ήμασταν μόνο εμείς που δεν ξέραμε την ιστορία της, αλλά και εκείνοι που έπρεπε να την προστατέψουν και να μην αφήσουν να χαθεί, όπως χάθηκε, πίσω από κάποιες κατασκευές τα τελευταία χρό-

Τώρα στην περιοχή της Γαλαρίας του Ζαφειράκη εκτός από τα παλιά σπίτια του Μικρόπουλου, της Βρυσούς, του Κούντζουλα και του Σιανταμόνα κλπ που παραμένουν στη θέση τους τίποτε άλλο από εκείνα τα στοιχεία που αποτελούσαν το γραφικό της περιύρου δεν υπάρχει. Δεν υπάρχουν προπάντων κατακάθαρα νερά και το μικρό φράγμα που πάνω στις πέτρες του οι γειτόνισσες στουμπάνιζαν με τους κόπανους τα ζιλιά, τις κουρελούδες και τις βελέντζες, που έπλεναν μπαίνοντας ξυπόλητες μέσα στο όχι και τόσο βαθύ στο σημείο εκείνο, ποτάμι, μια δουλειά από την οποία λεγόταν ότι είχε πάρει και η περιοχή το όνομά της Στουμπάνοι.

Δεν υπάρχει ή μάλλον δε φαίνεται πια ούτε το μεγάλο αψιδωτό σκοτεινό άνοιγμα της γαλαρίας που μας προκαλούσε δέος και δεν τολμούσαμε να περνούμε μέσα της κι' όταν κάποιες μέρες το νερό της λιγότευε, επειδή κά-

ποιοι κατέβαζαν τη σιδερένια "δέση" που λειτουργούσε με χειροκίνητη στρόφιγγα και βρισκόταν στην είσοδό της, λίγα μέτρα πιο εδώ από την παλιά ξύλινη γέφυρα και το χαμηλό φράγμα που υποχρέωνε ένα μέρος των νερών της Αράπιτσας να κατευθύνεται μέσα από ένα κανάλι προς αυλή. Κοντά στη "δέση" της Γαλαρίας υπήρχε και μια άλλη προς τη μεριά της Αράπιτσας απ' την οποία, όταν το νερό της Αράπιτσας ήταν λίγο και το φράγμα το κατεύθυνε όλο προς την Γαλαρία,

Σκαρίφημα της περιοχής Στουμπάνων

ανοίγοντας επέστρεφε μια ρυθμιζόμενη ποσότητα νερού προς το μεγάλο καταρράκτη των Στουμπάνων για τις ανάγκες κάποιων κτημάτων που βρισκόταν στην Παναγιωπούλα ή και πιο κάτω.

Η ιστορία της σήραγγας του Ζαφειράκη

Η σήραγγα του Ζαφειράκη, η γνωστή στη γειτονιά μας, την Παπαντή ως "γαλαρία του Στουμπά-

νους", σύμφωνα με την Ιστορία της Πόλεως Ναούσης του Ε.Ι.Στουγιαννάκη (σελ 96-97) κατασκευάστηκε γύρω στα μέσα Ιουνίου του 1804, έπειτα από την καταστροφή του Υδραγωγείου της πόλης από τους ανθρώπους του Αλή Πασά, του οποίου τα στρατεύματα την πολιορκούσαν από τις αρχές Ιανουαρίου του 1804 χωρίς να καταφέρουν να την κυριέψουν. Εφέτος δηλαδή θα μπορούσαμε να γιορτάσουμε τα 202 (διακόσια δύο) χρόνια του παλιότερου τεχνικού έργου της Νάουσας, έργου του έμπειρου επιμελητή του υδραγωγείου και λιθοτόμου Μπαλιούκα. Αλλά ας αφήσουμε την Ιστορία να μας πει πως έγιναν τα πράγματα:

Ιστορία της πόλεως Ναούσης Ε.Ι.Στουγιαννάκη Κεφ. ΚΓ

Έλλειψις τροφίμων και ύδατος (σελ. 95-97)

"Αλλ' όσον και αν ο Ζαφειράκης και οι λοιποί εύποροι είχαν προμηθεύσει και δι' αυτούς και δια την πόλιν ζωτροφάς ικανάς, η μακροχρόνιος πολιορκία κατέδειξεν ότι αύται ήσαν ανεπαρκείς. Ήρξαντο ελαττούμεναι και μετ' ολίγον δε εξέλιπον....

Προς τω λιμώ επήλθε και έλλειψις του ποσίμου και μη ύδατος. Συνέβη δε αύτη ως ακολούθως:

Τέκτων τις (κάποιος ξυλουργός ή οικοδόμος ονομαζόμενος) Μήρτσης.....εργασθείς.... εν Ναούση, είχε γνωρίσει την πηγήν του ποταμού και την εν τη πόλει παροχέτευσιν του προς πόσιν και χρήσιν των μύλων αναγκαιούντος ύδατος. Κατά το έτος εκείνο ειργάζετο εις τα Ιωάννινα εν τοις ανακτόροις του Αλή. Ούτος.... είπεν ότι η Νάουσα μόνον δια της στερήσεως του ύδατος δύναται να καταδαμασθή και ότι ούτος γινώσκει καλώς και την πηγήν αυτού και τα μέσα της αλλαχού παροχτεύσεως του ύδατος....

Τη αληθεία....ούτος εξεπλήρωσε την υπόσχεσίν του στρέψας αλλού τα ύδατα (προς τον λάκκον Σιασιάκι, σελ 96 σμ 2 Σ.Ε.)

Περί τα μέσα δε Ιουνίου (1804) έγινε αισθητή η έλλειψις ύδατος. Αλλ' ο Ζαφειράκης γνωρίσας

τάχιστα το σχέδιον του εχθρού (Αλή Πασά), άνευ αναβολής και δισταγμού προσκαλέσας τον έμπειρον επιμελητήν του υδραγωγείου και λιθοτόμον Μπαλιούκαν είχεν ανοίξει τη βοηθεία πολλών ΣΗΡΑΓΓΑ ΕΥΡΕΙΑΝ ΥΠΟΓΕΙΩΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΡΡΑΧΤΗΝ ΔΟΥΜΠΑΝΟΥΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΤΟΥ ΖΑΦΕΙΡΑΚΗ ΠΥΡΓΟΥ, και μετά τεσσάρων ημερών πυρετώδη εργασίαν, το ύδωρ έρρεεν εις την πόλιν και εδρόσιζε τα φλέγοντα και διψασμένα χειλη των κατοίκων"

Σχόλια

1. Σε σημείωση σχετικά με την ευρύτητα της σήραγγας ο Ε. Στουγιαννάκης γράφει ότι λεγόταν πως ο Ζαφειράκης μόλις τελείωσε η σήραγγα πέρασε έφιππος μέσα από αυτήν (σελ 97 σμ. 1 ΣΕ)

2. Εντύπωση προκαλεί η κάποια αοριστία στη διατύπωση των σχετικών με την ύδρευση της Νάουσας πριν από την κατασκευή της σήραγγας του Ζαφειράκη αλλά και σχετικά με την ίδια τη σήραγγα και το μέγεθός της. Ο Ε. Στουγιαννάκης γράφει για τη σήραγγα σαν να μην την έχει δει ο ίδιος με τα μάτια του. Αυτή η αοριστία διαλύεται κάπως, αν ανατρέξει κάποιος στις σελίδες 21-22 της Ιστορίας της Πόλεως Ναούσης και διαβάσει όσα γράφονται για την πηγή που ονομάζεται "Νερό της Χώρας" "ήτις άλλοτε παρείχε το κυριότερον πόσιμον ύδωρ εις την πόλιν" η οποία (πόλις) όπως είναι γνωστό από δημοτικά τραγούδια αποκαλούνταν "χώρα" ή "κεφαλοχώρι" για να ξεχωρίζει από τα χωριά που την περιτριγύριζαν.

Το νερό της χώρας ("Της Χώρας το νερό" το λέει ο λαός) σύμφωνα με την Ιστ. Ν. "ονομάζεται και Νερό του Χατζή-Τσιάμη, επειδή ο φιλόπατρις ούτος Ναουσαίος δι' ιδίων εξόδων εκόμισε το προς πόσιν των κατοίκων αναγκαίον ύδωρ μετά την υπό του Αλη Πασά καταστροφήν του αρχαίου υδραγωγείου κατά την πολιορκίαν του 1804"

Στη σημείωση 1 των σελίδων 21-22 της Ιστ. Π.Ν. σημειώνεται ότι "ήδη άφθονον ύδωρ έχουσι πα-

ροχετεύσει δια νέου υδραγωγείου εκ των παρὰ τας πηγὰς Αράπιτσας (υδάτων;), μελετάται δε να προεκταθεί το υδραγωγείον μέχρι αυτών των πηγών". Από τη σημείωση αυτή του Σ.Ε πληροφορούμαστε ότι το νέο υδραγωγείο της Νάουσας με νερό από τον Άγιο Νικόλαο, όταν ο Ε. Στουγιαννάκης ετοίμαζε την έκδοση της Ιστ. της Π. Ν. βρισκόταν ακόμη στο στάδιο της κατασκευής (1923-1924). Η κάποια αοριστία στην διατύπωση αλλά και η αρχαιζουσα γλώσσα της Ι. της Π. Ν. ίσως να φτάνει που η σήραγγα του Ζαφειράκη δεν ήταν πολύ γνωστή και δεν είχε προβληθεί όσο έπρεπε για να θεωρηθεί διατηρητέο (μνημείο)

3. Το πρώτο πλήγμα στη σήραγγα του Ζαφειράκη το έδωσε η τσιμεντένια γέφυρα, της οποίας το βόρειο πέλαμα έκλεισε σχεδόν το νότιο στόμιο της σήραγγας αφήνοντας μόνο ένα μικρό άνοιγμα, από το οποίο και τώρα περνάει μια μικρή ποσότητα νερού.

4. Όταν η "βίλλα του Κύρτη" (που τώρα είναι Παιδικός Σταθμός) ήταν στις δόξες της, στα παιδικά μου χρόνια, ο κήπος της έφτανε μέχρι εκεί σχεδόν που είναι τώρα το μνημείο των Ηρωίδων. Έξω απ' την περιφραξή της υπήρχε μόνο ένα στενό μονοπάτι και όσοι έρχονταν από την απέναντι (νότια πλευρά της Αράπιτσας) περνώντας την παλιά ξύλινη γέφυρα των Στουμπάνων ή πήγαιναν προς τα κει, έκαναν το μισό γύρο (της βίλλας του Κύρτη) περνώντας πάνω από το βόρειο στόμιο της σήραγγας του Ζαφειράκη. Η περιοχή τότε κρατούσε ακόμη σχεδόν ανέπαφη την παλιά της φυσική μορφή. Τώρα έγινε αγνώριστη με την χοντροκομμένη γέφυρα να μοιάζει σαν ανοιχτή πληγή. Όσοι δεν πήγαιναν προς τα εργοστάσια Λαναρά και τον προσφυγικό συνεταιρισμό αλλά προς τη γειτονιά της Παπαντής και του Λόγγου αντί να πηγαίνουν παράλληλα με την περιφραξή της (βίλλας του Κύρτη), ακολουθούσαν ένα κατηφορικό μονοπάτι, (τώρα υπάρχουν τσιμεντένια σκαλιά) και περνώντας δίπλα απ' το βόρειο στόμιο της σήραγγας του Ζαφειράκη και πάνω από δυο μικρά ξύλινα γεφυράκια έφταναν στο καλντερίμι της οδού Αγίου Νικολάου προσέχοντας να μην πέσουν στο ορμητικό ποτάμι (μεγάλο αγώγι στην πραγματικότητα) που περ-

νούσε ανάμεσα στα σπίτια της Βουσσούς (θείας Ρήνας) και της Κατίγκως (Κούντζουλα), αφήνοντας ένα πολύ στενό πέρασμα, σήμερα οδός Δημητρίου Χρυσοχόου.

Στο ποτάμι αυτό είχαν γίνει μερικοί πνιγμοί παιδιών ώσπου, έπειτα από πολλές διαμαρτυρίες πολιτών, ο δήμος το σκέπασε. Η περιοχή έγινε βέβαια πιο ασφαλής αλλά έχασε την παλιά της γραφικότητα. Στο άλλο ποτάμι που πήγαινε στο μύλο του μπάρμπα Κώστα είχαμε πέσει όλα σχεδόν τα παιδιά (αγόρια-κορίτσια) της γειτονιάς και κάποιοι μεγάλοι.

Τα παιδιά πέφταμε, επειδή δε θέλαμε να περάσουμε πάνω από το ξύλινο γεφυράκι του νομίζοντας ότι μπορούσαμε να το πηδήσουμε, ενώ οι μεγάλοι, προπάντων γέροι-γριές επειδή δεν έβλεπαν καλά, έφτανε ένα παραπάτημα για να πέσουν μέσα στο νερό. Κανείς όμως δεν είχε πνιχτεί σ' αυτό. Όσοι έπεφταν ή πιάνονταν από τις βατιοινιές και τους άλλους θάμνους των οχθών και έβγαιναν μόνοι τους ή με την βοήθεια των γειτόνων, που άκουαν τις κραυγές για βοήθεια ή το πολύ, σπανιότατα, έφταναν ως το δικτυωτό της καρούτας του μύλου της γειτονιάς μας, οπότε με κάποιες προσπάθειες και λαχταρισμένοι έβγαιναν και δέχονταν τις περιποιήσεις των προστρέχόντων.

Ο γράφων μιλάει εκ πείρας! Παρ' όλα αυτά θυμάται με νοσταλγία τα ποταμάκια των Στουμπάνων κι' ας κόντεψε να πνιγεί μια-δυο φορές ο ίδιος και η γιαγιά του η Ανατολή.

Αλλά δεν είμαι ο μόνος νοσταλγός. Τις προάλλες μια παλιά γειτόνισσα μου είπε με παράπονο "μας έκουσαν, Θωμά, του νιρό απ' του αγώγι, που πιρνούσιν κι τσιουρτσιουρίζιν και μας κρατούσιν συντρουφιά!". Το ποταμάκι μας στα τελευταία του χρόνια, μετά το κλείσιμο του μύλου του μπάρμπα-Κώστα, είχε καταντήσει ένα μικρό αγώγι που (τσιουρτσιουρίζιν) διηγούμενο (περασμένα μεγαλεία)

Ο Ναουσαίος Χ"Νικολάου Ζαφείρης ευεργέτης της Εκκλησίας Αγίου Γεωργίου Ναούσης

του Παύλου Πυρινού

Ερευνώντας τους κώδικες της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας με την ευλογία του Κυρού Παύλου Γιαννακοπούλου, το 1975, εντόπισα σε κώδικες (1), ένα εμμάρτυρο συμφωνητικό γράμμα από το οποίο φαίνεται ότι ο Χ"Νικολάου Ζαφείρης αφιέρωσε στην εκκλησία του μεγαλομάρτυρος Αγίου Γεωργίου Ναούσης (1000) γρόσια.

Επειδή το εν λόγω συμφωνητικό εμμάρτυρο γράμμα, εν συνδυασμώ με άλλες πληροφορίες, παρουσιάζει ενδιαφέρον, το δημοσιεύω ως έχει:

Ο Βεροίας και Ναούσης Θεόκλητος επιβεβαιού

Δια του παρόντος συμφωνητικού και εμαρτύρου γράμματος δηλοποιείται, ότι ο Χ"Νικόλαος Ζαφείρη αυτοπροαιρέτως σήμερα αφιερού εις την εκκλησίαν του μεγαλομάρτυρος αγίου Γεωργίου γρόσια χίλια επί συμφωνία να γίνηται κατ' έτος αρχιερατική λειτουργία μετά δύο ιερέων και ιεροδιακόνου, με το να λαμβάνη ο μεν αρχιερεύς εκ της εκκλησίας γρόσια πενήντα πέντε, οι δε ιερείς το ανήκον δικαίωμα, και να μνημονεύονται εις την ιεράν μυσταγωγίαν τα μεν ζώντα ονόματα ταύτα (Νικόλαος, Ζωής των προσκυνητών, τα δε κεκοιμισμένα Ζαφείρη, Αικατερίνης, Βελισσαρίων, Χρίστου: προσκ.) μνημόσιον αιώνιον αυτού τε και των γονέων. Επί τούτοις λοιπόν γέγονε το παρόν ενώπιον του σεβαστού κυριάρχου βεβαιωμένον παρ' αυτού, μεμαρτυρημένον και παρά των παρευρεθέντων αξιολπίστων ενοριτών, σεσημφωμένων παρ' εμού του τύπου του σταυρού δι' αμάθειαν, και υποφαινομαι: 1850:5:Σεπτεμβρίου, Νάουσα.

Αντώνης επίτροπος του αγίου Γεωργίου βεβονι Παλακωστατανίνος βεβεό

στάης Ζαφίρη Τζιάρα

βεβονί

γιάνους αναστασίου βεβεω

γιάνους διμητρίου βεββεο

Κ.Α Κανδήλιος βεβαιώ

Παρατηρήσεις

Η εκκλησία του μεγαλομάρτυρος Αγίου Γεωργίου της Ναούσης ήταν κτισμένη παλιά πριν από τον μεγάλο χαλασμό του 1822 οπότε και καταστράφηκε.

Όπως φαίνεται και από τον ίδιο κώδικα (2) που

ανάφερα στην εισαγωγή, η αναδόμηση τα εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου άρχισε το 1840 11 Σεπτεμβρίου και τελείωσε το 1843, στις 8 Αυγούστου.

Τα συνολικά έξοδα της οικοδομής ανήλθαν στο ποσό των 57341,1 γροσίων. Από αυτά, τα 16020 γρόσια προήρχοντο από δωρεές των κατοίκων της Ναούσης. Δεν αναφέρονται τα ονόματα των δωρητών.

Τα υπόλοιπα 41321,1 γρ. καλύφθηκαν από άτοκα δάνεια πολλών Ναουσαίων, Βεροιωτών και άλλων.

Τέτοιοι δανειστές ήταν:

Αντώνης Τσιράκογλου, 1000 γρ.

Σιορ Μπεκάλλας, ιατρός, Βεροιώτης, 2000 γρ.

Γρηγόριος Α' Κατρός, ο Λέσβιος, Επίσκοπος Καμπανίας 2000 γρ.

Μουσα Εφένδης, 2700 γρ.

Οσμάν Αγά Μωραϊτης, 2000 γρ.

Αργύρης Βέλτζιου, 3000 γρ.

Ιωάννης Τζιατζιαρόπουλος από Τουρκοχώρι, 1000 γρ.

Ιεροδιάκονος Αγαθάγγελος του αγίου Βεροίας, 1000 γρ.

Τάσης Κόκκινος, 637,20 γρ.

Γεράσιμος πρωτοσύγγελος αγίου Βεροίας, 1411 γρ.

Χρήστος Μπουφάλας, 8820 γρ, τα οποία αφιέρωσε στην εκκλησία μετά το θάνατό του.

Γρηγόριος Μαλούσης, 500 γρ.

Σιόνας Μπέρου, 1400 γρ. και πάρα πολλοί άλλοι.

Το χρέος της εκκλησίας του μεγαλομάρτυρος Αγίου Γεωργίου Ναούσης, που, όπως ανέφερα παραπάνω, ανήλθε στο ποσό των 41312,1 γρ., που απέμενε από το χτίσιμο της εκκλησίας, από το 1843 έως το 1853 μειώθηκε στα 17482 γρ.

Οι κατά καιρούς επίτροποι της εκκλησίας, από το 1843 μέχρι το 1853 (Τάσης Κόκκινος, Σιόνας Δημήτριος, Γρηγόριος Πέτρου, Γρηγόριος Μαλούσης, Σιόνας Μπέρου κ.ά.) δανείζονταν, πιθανόν ομόλογα, δάνεια άτοκα από τους δανειστές, να ξεπληρώσουν τους παλιούς δανειστές, και

ούτω καθ' εξής.

Για μια ακόμη φορά, όπως και στην περίπτωση της ανοικοδόμησης των σχολείων της Ναούσης, ο θεσμός των ομολόγων ήταν στην υπηρεσία της ανοικοδόμησης της εκκλησίας του μεγαλομάρτυρος Αγίου Γεωργίου Ναούσης.

Από πουθενά δε φαίνεται ότι ο Γεώργιος Μπουφάλας έκτισε με δικά του έξοδα την εκκλησία του μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, όπως γράφεται στο περιοδικό "ΝΙΑΟΥΣΤΑ" (3).

Ο Γεώργιος Μπουφάλας μάλλον, με δικά του έξοδα, λίγο αργότερα, αγιογράφησε την εκκλησία.

Στην εκκλησία αυτή, του μεγαλομάρτυρος Αγίου Γεωργίου, ο Χ' Νικολάου Ζαφείρης, όπως φαίνεται από το συμφωνητικό εμμάρτυρο γράμμα, αφιέρωσε, το 1850, 1000 γρόσια (επί συμφωνία να γίνεται κατ' έτος Αρχιερατική λειτουργία) και να μνημονεύονται τα ζώντα και πεθαμένα μέλη της οικογενείας του.

Ο Χ' Νικολάου Ζαφείρης είναι γνωστός ως ευεργέτης και πρώτος λασοθέτης (4) της αλληλοδιδασκτικής Σχολής Ναούσης, δώρισε σ' αυτήν 24.000 γρ. για το εύρυθμο της λειτουργίας της (λειτουργικές δαπάνες, μισθοδοσία δασκάλων κ.ά.)

Βοηθήματα Παραπομπές.

1. Κώδιξ Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας (1833-1884), διαστάσεων 33x25 εκ. έχει 354 σελίδες. Στο μέσον του πρώτου φύλλου φέρει τον τίτλο: "Κώδιξ Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης 1833-1884" Βλ Γ.Χ. Χιονιδή, Ιστορία της Βεροίας τόμ. 1ος σ. 41

2. Κώδιξ Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας (1833-1884),.. ό. π. σελ327

3. Περιοδικό (ΝΙΑΟΥΣΤΑ), τεύχος 16 (1981) σελ. 96-97

4. βλ. Παύλου Πυρινού, Η ίδρυση της Αλληλοδιδασκτικής Σχολής στη Νάουσα, Περιοδικό (ΝΙΑΟΥΣΤΑ) τεύχος 9 (1979) σ. 137-138.

Όμιλος Αντισφαίρισης Νάουσας

Η Ιστορία του.... 1986-2006

Του Ιωάννη Καραγιαννόπουλου

Το 1984 δημιουργούνται τα γήπεδα τένις στον χώρο που βρίσκονται και σήμερα, στον Άγιο Νικόλαο της Νάουσας. Ως γνωστόν είναι 3 και η επιφάνειά τους είναι ένα είδος ασφάλτινης επίστρωσης με πλαστική επικάλυψη πράσινου χρώματος, εντός των διαγραμμίσεων και κόκκινου εκτός. Στην τεννιστική γλώσσα είναι είδος "Κουίκ". Είναι από την πλέον κουραστική επιφάνεια γηπέδων. Παρ' όλα αυτά και ενώ δεν έχουν τοποθετηθεί ακόμα φιλέδες υπάρχουν ένθερμοι φίλοι του αθλήματος που για πρώτη φορά έχει (σπίτι) στη Νάουσα που στήνουν υποτυπώδεις φιλέδες για να παίξουν και μετά το παιχνίδι τους, τους ξαναμαζώνουν. (διήγηση από Άκη Ταμπούρη με συμπαίκτη του τον Αλέκο Παπακωνσταντίνου).

Η ανάγκη για δημιουργία Συλλόγου υποβόσκει και γίνονται συνεχείς συζητήσεις.

Στις 24-3-1986 και ώρα 8 μ.μ. στα γραφεία του Ε.Ο.Σ. Νάουσας 4 άνθρωποι, οι: Αντώνης Δούμος, Γιάννης Καραγιαννόπουλος, Δημήτρης Ζιαμπάκας, και Νίκος Βαλταδώρος, (συνεδριάζουν) και αποφασίζουν να βρεθεί δικηγόρος να συντάξει το καταστατικό για την ίδρυση του Ομίλου Αντισφαίρισης Νάουσας και ορίζουν την 31-3-1986 ημέρα συγκέντρωσης των ιδρυτικών μελών, όπως ορίζει ο Νόμος. Τα πρώτα 33 ιδρυτικά μέλη καταθέτουν την πρόταση και την 19η Αυγούστου 1986 το Πρωτοδικείο Βέροιας πιστοποιεί την νομιμότητα του Νέου Συλλόγου: Ο Όμιλος Αντισφαίρισης Νάουσας είναι γεγονός.

Δημόσιος Ομιλος Αντισφαίρισης Νάουσας το 1995

Εγκαίνια νέων γηπέδων 7 Οκτωβρίου 2001

Εγκαίνια του 4ου γηπέδου Ιουνίου 2005 βιβλιοθήκη Βέροιας

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Μετά την πρώτη Γενική Συνέλευση των μελών στις 5 Νοεμβρίου 1986, γίνονται αρχαιρεσίες.

Στις 14/11/1986 προκύπτει το πρώτο Δ.Σ του Ομίλου:

Πρόεδρος Αντώνης Δούμος, Αντιπρόεδρος Κων/νος Βαρβαρέσος, Γενική Γραμματέας Κατερίνα Χατζάρα (του Νικολάου), Αναπληρωτής Γ.Γραμματέας Νίκος Βαλαδάωρος, Ταμίας, Βασίλης Γώγος, Έφορος εγκαταστάσεων Δημήτριος Ζιαμπάκας, Έφορος Αθλητισμού Πέτρος Πείος.

Ο νεοσύστατος Όμιλος παρ' όλες τις πρώτες δυσκολίες δραστηριοποιείται για την υλοποίηση των στόχων του, με πρώτο τη δημιουργία Αθλητικής ομάδας και εκμάθησης, όσων επιθυμούν, του Αθλήματος του Τένις. Εθελοντικά προσφέρουν τις υπηρεσίες τους οι Πέτρος Πείος, Κώστας Αδαμίδης και Νίκος Βαλαδάωρος που γίνεται ο πρώτος κατά σειρά προπονητής του Ομίλου με μια σχετική αμοιβή.

Στην συνέχεια με τον τρόπο αυτό διετελέσαν προπονητές του Ομίλου, η Δόμνα Καρδάμπαλου, ο Πέτρος Πείος, ο Δημήτρης Τούσιας, που βοή-

θησαν πάρα πολύ ώστε να μπορεί ο όμιλος να αναπτύξει και αγωνιστική δραστηριότητα.

Από το 1991 ο Όμιλος έχει παράλληλα προπονητή για την 1η ομάδα τον Πέτρο Πείο και την δεύτερη ομάδα (αρχαρίων) την Εύη Μπιτέρνα και δημιουργούνται προπονήσεις και πρωινά (9-11) κάθε Τρίτη και Πέμπτη στο κλειστό γήπεδο του Ε.Α.Κ. (σημερινό ΔΑΚ). Αρχίζουν επαφές με συλλόγους για δημιουργία Τουρνουά τόσο των μικρών όσο και των μεγάλων Αθλητών.

Ο Όμιλος διοργανώνει τον Ιούνιο του 1992 το πρώτο του Πανελλήνιο OPEN και διακρίνεται στον οργανωτικό αλλά και στον αγωνιστικό τομέα. Από το 1992 ο Όμιλος αναλαμβάνει για ένα μήνα δωρεάν εκμάθηση αρχαρίων με επιχορήγηση από τον Δήμο. Από το 1993 ο Κώστας Ζιαμπάκας μεταγράφεται από τον Αλκέτα Αλεξάνδρειας ως αθλητής του Ομίλου και παράλληλα προσφέρει τις υπηρεσίες του ως προπονητής στο φυτώριο της ομάδας.

Τον ίδιο χρόνο γίνεται πρόταση για την ανάγκη ηλεκτροφωτισμού των γηπέδων.

Στην λίστα των προπονητών του Ομίλου προστίθενται το 1994 ο Αλέκος Διαμαντίδης από την Βέροια και το 1996 ο Θεόφιλος Καγκελίδης επίσης από την Βέροια.

Το 1997 ο Όμιλος ετοιμάζει μελέτη για την κατασκευή 3 νέων γηπέδων στην περιοχή Μουσαφά και παράλληλα προτείνει την δημιουργία 4ου γηπέδου με πλαστικό δάπεδο σε συνεργασία με το Αθλητικό Κέντρο Αγίου Νικολάου.

Τον Μάρτιο του 1999 κατατίθεται φάκελος στη Γ. Γραμματεία Αθλητισμού για την επιστροφή των γηπέδων με πλαστικό χλοοτάπητα. Παράλληλα ο ίδιος φάκελος στέλνεται με αντίγραφο στην Ε.Φ.Ο.Α.

Το αίτημα του Ομίλου που αποτελούσε διακαή πόθο από το 1994 τελικά βρίσκει ανταπόκριση. Εγκρίνεται ποσό 18.000.000 δρχ και τον Οκτώβριο του 2001 τα 3 γήπεδα Τένις καλύπτονται από πλαστικό χλοοτάπητα αρίστης ποιότητας. Ο δρόμος ανοίγει για μεγάλα Τουρνουά. Τον Σεπτέμβριο του 2002 οργανώνεται και πραγματοποιείται το Πανελλήνιο Τουρνουά Τένις των οδοντιάτρων. Εν τω μεταξύ λίγες μέρες πριν υλοποιείται και ο ηλεκτροφωτισμός των γηπέδων, με δυνατότητα πραγματοποίησης νυκτερινών αγώνων.

Τον Ιανουάριο του 2003 στην κοπή της βασιλόπιτας κατόπιν απόφασης του Δ.Σ. ανακηρύσσεται επίτιμο μέλος η μεγάλη μας αθλήτρια Λένα Δαυνηλίδου. Την σχετική πλακέτα παρέλαβαν οι γονείς της, καθώς η ίδια έλειπε στο εξωτερικό. Την ίδια μέρα ανακηρύχθηκε επίτιμος πρόεδρος ο Γιάννης Καραγιαννόπουλος για την προσφορά του στον Όμιλο.

Οι προσπάθειες της Νέας Διοίκησης έχουν στόχο τη δημιουργία και 4ου γηπέδου για την ανάληψη Τουρνουά που προϋποθέτουν την ύπαρξη 4 γηπέδων για τους ενδιαφερόμενους Ομίλους.

Εν τω μεταξύ ο όμιλος διεκδικεί και πραγματοποιεί την διοργάνωση τον Σεπτέμβριο του 2004 Πανελλαδικού πρωταθλήματος στην Νάουσα και αφήνει άριστες εντυπώσεις.

Τέλος Δεκεμβρίου του 2004 ολοκληρώνεται το 4ο γήπεδο Τένις στον ίδιο χώρο που βρίσκονται και τα άλλα 3.

Με νέες πλέον προοπτικές ο Όμιλος διοργανώνει 2 μεγάλα Τουρνουά 17-21 Ιουνίου του 2005 το Πανελλήνιο Τουρνουά βετεράνων, όλων των κατηγοριών και 22-26 Ιουνίου 2005 το πρώτο Τουρνουά Τένις Βορείου Ελλάδος (Ο Αριστοτέλης).

Και τα 2 Τουρνουά δημιουργούν στους αγωνιζόμενους την μεγάλη ικανοποίηση που αισθάνεται όποιος αγωνίζεται σ' αυτό το θαυμάσιο χώρο των γηπέδων Τένις. Οι εντυπώσεις είναι άριστες και τα 2 αυτά Τουρνουά θα επαναληφθούν και το 2006.

Στο Τουρνουά Βορείου Ελλάδος δημιουργήθηκε και κάτι που δεν ξανάγινε. Τρεις Δήμοι, της Νάουσας, των Ανθεμίων και Αποστόλου Παύλου συνεργάστηκαν για έναν κοινό σκοπό: την προώθηση Αθλητικών Αγώνων με παράλληλη την γνωριμία της περιοχής όσον αφορά τον πολιτισμό και την ιστορία της.

Τον Νοέμβριο του 2005 το Δ.Σ. του Ομίλου αποφασίζει την διεύρυνση των Αθλητικών δραστηριοτήτων και σε νέα τμήματα.

Συγκεκριμένα στην Γενική Συνέλευση που συνέρχεται έκτακτα, ομόφωνα εγκρίνεται η διεύρυνση του καταστατικού για να συμπεριληφθούν τα τμήματα Πινγκ-Πογκ, Μπάντμιντον, Κολύμβηση, Τοξοβολία και Σκοποβολή.

Η Γενική Συνέλευση εγκρίνει ομόφωνα την πρόταση του Δ.Σ. του Ομίλου.

Διατελέσαντες πρόεδροι του Ομίλου.

1. Δούμος Αντώνιος	1986-1988
2. Γκέρος Γεώργιος	1988-1992
3. Ανδρέου Βασίλειος	1992-1996
4. Γκέρος Γεώργιος	1997-1998
5. Καραγιαννόπουλος Ιωάννης	1998-2002
6. Αντιφάκος Γρηγόριος	2002-σήμερα

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ (ΚΑΤΡΑΝΙΤΣΑ) ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

της Ελένης Μήτσιαλα - Ζεγκίνη

Η Κατράνιτσα από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας ακόμα είχε στενές σχέσεις με τη Νάουσα. Κοινή ήταν η μοίρα τους κατά την καταστροφή το 1822, ενώ μετά την επανακατοίκηση της πόλης αρκετοί Κατράνιτσιώτες εγκαταστάθηκαν στη Νάουσα. Σήμερα ζούν σ' αυτήν πολλές οικογένειες μεταξύ των οποίων και αυτή του Κων/νου Καπετανόπουλου. Ο τελευταίος μαζί με το συμπατριώτη του Νικόλαο Παγιάντζα ανέλαβαν το επίπονο έργο να καταγράψουν την ιστορία του χωριού τους.

Συνταξιούχοι και οι δυο σήμερα ο μιν Ν. Παγιάντζας, που κατοικεί στη Θεσσαλονίκη, πτυχιούχος Νομικών και Οικονομικών επιστημών και Παιδαγωγικών, υπάλληλος επί 36 χρόνια της Δ.Ο.Υ., ο δε Κ. Καπετανόπουλος απόφοιτος Δημόσιας Εμπορικής Σχολής, υπάλληλος της Εθνικής Τραπέζης, έχοντας σαν κύριο εφόδιο την αγάπη τους για την ιδιαίτερη πατρίδα τους συγκέντρωσαν όσα περισσότερα στοιχεία μπόρεσαν και τα κατέγραψαν σ' ένα βιβλίο με τίτλο "ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ (ΚΑΤΡΑΝΙΤΣΑ) ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ ΝΟΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ *** ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ, ΦΥΣΗ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΑΡΑΔΟΣΗ" Θεσ/νίκη 2003. Το βιβλίο είναι αφιερωμένο στους γονείς τους Μιχάλη και Ελένη Παγιάντζα, Αναστάση και Αφροδίτη Καπετανοπούλου.

Όπως αναφέρουν οι ίδιοι στον πρόλογο σκοπός τους πρωτίστως ήταν να γνωρίσουν οι ίδιοι την ιστορία του τόπου τους και κατά δεύτερο λόγο να προσφέρουν το πόνημά τους για περισσότερη μελέτη σε μεταγενέστερους ερευνητές.

Το βιβλίο αποτελούμενο από 367 σελίδες μεγάλου μεγέθους διαρθρώνεται σε δεκαπέντε κεφά-

Ο Κωνσταντίνος Καπετανόπουλος

Ο Νικόλαος Παγιάντζας

λεια, με ιδιαίτερη βαρύτητα στα χρόνια την εθνικής αντίστασης και του ολοκαυτώματος των Πύργων. Τα επί μέρους κεφάλαια μπορούν να υπαχθούν σε γενικότερες ενότητες και μ' αυτό τον τρόπο θα παρουσιασθούν.

Στο πρώτο και δεύτερο μέρος οι συγγραφείς καταγράφουν την γεωγραφική ταυτότητα του χωριού τους πλουτίζοντας τα επιμέρους στοιχεία, λόφους, ποτάμια, γέφυρες κλπ με ιστορικές, αρχαιολογικές ή λαογραφικές πληροφορίες.

Από το 3ο μέχρι το 8ο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή από τα Αλεξανδρινά χρόνια μέχρι την απελευθέρωση της Μακεδονίας από τους Τούρκους. Μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνουν τα κεφάλαια για την Τουρκοκρατία και το Μακεδονικό Αγώνα για τα οποία υπάρχουν περισσότερα στοιχεία. Οι συγγραφείς επισημαίνουν ιδιαίτερα τη συμμετοχή στην επανάσταση της Νάουσας 45 Κατρανισιωτών με αρχηγό το Δημήτριο Καραμήτσο ο οποίος βρήκε ηρωικό θάνατο με 10 ακόμα παλικάρια. Η συμμετοχή τους αυτή είχε σαν αποτέλεσμα την καταστροφή του χωριού με συνέπεια το διασκορπισμό των κατοίκων. Αργότερα αρκετοί από αυτούς εγκαταστάθηκαν στη Νάουσα, ενώ άλλοι έφυγαν για την Αυστροουγγαρία και Σερβία, όπου ήταν από παλαιότερα εγκατεστημένοι συμπατριώτες τους. Για μερικές οικογένειες εξ αυτών, όπως των Καραμάτα, Ίτσκου, Χριστομάνου, Μόρφη κ.ά. που διέπρεψαν στη νέα πατρίδα τους γίνεται εκτενής μνεία. Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται και αρκετά αποσπάσματα από μελέτες γνωστών ιστορικών που ασχολήθηκαν με την Κατράνιτσα την περιοχή της και τα άξια τέκνα της.

Μεγάλη ήταν και η συμμετοχή της κωμόπολης και στο Μακεδονικό Αγώνα στον οποίο διακρίνεται ο φαρμακοποιός Φίλιππος Καπετανόπουλος που σκοτώθηκε δίπλα στον Παύλο Μελά. Σ' αυτό το σημείο διαβάζουμε αποσπάσματα αρκετών σελίδων από το βιβλίο της Ρούλας Παπαδημητρίου "Αγώνας για τη λευτεριά" που μιλούν για το Φίλιππο Καπετανόπουλο. Και στο Μακεδονικό Αγώνα τα στοιχεία δείχνουν τη μεγάλη επαφή μεταξύ Πύργων και Νάουσας.

ΠΑΡΙΑΝΤΑ Μ. ΚΙΕΛΑΣΟΥ
ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΥ Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

**ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ (ΚΑΤΡΑΝΙΤΣΑ)
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΒΡΔΑΙΑΣ
ΝΟΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ**

ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ
ΦΥΣΗ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΚΗ 2001

Μετά την απελευθέρωση οι Πύργοι ήταν η μεγαλύτερη κωμόπολη της επαρχίας Εβρδαίας, με την πάροδο του χρόνου όμως ακολούθησαν και αυτοί τη φθίνουσα πορεία της ελληνικής υπαίθρου.

Τα επόμενα πέντε κεφάλαια αποτελούν θεματικές ενότητες με πρώτη την Εκκλησία και την Εκπαίδευση. Σ' αυτήν καταγράφονται όλες οι εκκλησίες που υπάρχουν σήμερα αλλά και αυτές που πυρπολήθηκαν από τους Γερμανούς και ήταν κατά τους συγγραφείς και οι αξιολογότερες. Αναφέρονται επίσης και οι ενθυμήσεις που είναι καταγεγραμμένες στα λιγοστά εκκλησιαστικά βιβλία που σώθηκαν. Ως προς την Εκπαίδευση πληροφορούμαστε ότι λειτουργούσε από την περίοδο της Τουρκοκρατίας ακόμα σχολείο στο οποίο δίδαξαν πολλοί δάσκαλοι από τους Πύργους τα ονόματα των οποίων καταχωρούνται μέχρι το 1940.

Στο κεφάλαιο με τις ασχολίες των κατοίκων καταγράφονται σε δέκα σελίδες ονόματα Κατρανισιωτών με τα επαγγέλματά τους. Εντύπωση προκαλεί το πλήθος των επιστημόνων κυρίως εκπαιδευτικών που κατάγονται από εδώ.

Στο 11ο και 13ο κεφάλαιο περιγράφονται τα ήθη

Γυναίκες των Πύργων τον Μάη του 1944. Συγκέντρωσαν στα κασόνια τα απομεινάρια των καμένων σωμάτων από το ολοκαύτωμα.

και έθιμα του χωριού, ενώ στο κεφάλαιο που παρεμβάλλεται, το 12ο, η τέχνη των Κατρανιτσιωτών. Πρώτα περιδιαβαίνουν τα έθιμα σύμφωνα με τη ροή του χρόνου (Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Απόκριες κ.λπ.) και στο δεύτερο μέρος τα έθιμα που αναφέρονται στην κοινωνική ζωή (γάμος, βάφτιση, θάνατος κλπ). Αξιόλογη είναι και η συλλογή δημοτικών τραγουδιών που συμπεριλαμβάνονται σε 19 σελίδες. Ωστόσο και η τέχνη των Κατρανιτσιωτών θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στην παράδοση μια που αναφέρεται σε παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως η λαϊκή αρχιτεκτονική, η διατροφή και η ενδυμασία, η οποία δείχνει για άλλη μια φορά τους δεσμούς με τη Νάουσα αφού η γυναικεία φορεσιά συγγενεύει πολύ μ' αυτή της Ναούσης.

Στο 14ο κεφάλαιο "Η ανταλλαγή των πληθυσμών 1923-24" γίνεται μια σύντομη αναφορά στην εγκατάσταση των προσφύγων στο χωριό οι οποίοι έδωσαν μια νέα πνοή στη ζωή του.

Όπως αναφέραμε και στην αρχή πλουσιότερο

κεφάλαιο με 117 σελίδες είναι αυτό της Εθνικής Αντίστασης και του Ολοκαυτώματος των Πύργων. Το τραγικό γεγονός σφράγισε όλες τις οικογένειες της Κατράνιτσας αφού όσες δεν αφανίστηκαν εντελώς είχαν σίγουρα δικά τους άτομα μέσα στα θύματα. Τον Απρίλη του 1944 οι Γερμανοί κατακτητές με ντόπιους συνεργάτες τους εκτελώντας εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στο Βέρμιο εισέβαλαν στους Πύργους, που η πλειονότητα των κατοίκων ήταν οργανωμένοι στην Εθνική Αντίσταση, και με απάνθρωπο τρόπο σκότωσαν 319 κατοίκους κυρίως γυναικόπαιδα, ισοπεδώνοντας το χωριό. Το τραγικό αυτό γεγονός οι συγγραφείς το αποτυπώνουν αντλώντας πληροφορίες από δημοσιεύματα της εποχής, επιστολές, εκθέσεις αλλά κυρίως από προσωπικές μαρτυρίες και καταγράφουν το μακρύ κατάλογο των μαρτύρων.

Το βιβλίο διανθίζεται με πλήθος φωτογραφιών που είναι διάσπαρτες σε όλα τα κείμενα.